

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 06. 2015.

Sarajevo, august/kolovoz 2015.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. 06. 2015. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I UVOD 1

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH 2

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	3
1.3. Kadrovi	6
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilans stanja	7
2.1.1. Obaveze	13
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	17
2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	22
2.2. Profitabilnost	33
2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	37
2.4. Likvidnost	40
2.5. Devizni rizik	48

III ZAKLJUČCI I PREPORUKE 50

P R I L O Z I

I UVOD

Poslovanje bankarskog sektora se već duži period odvija u nepovoljnom okruženju i u uvjetima stagnacije gospodarskog razvoja kao posljedice globalne finansijske i dužničke krize, recesije i odsustva privrednog rasta u zemljama EU zone. Neznatan ekonomski rast, teško stanje u realnom sektoru i brojni unutrašnji problemi uzrokovani političkim stanjem u zemlji, ograničeni pristup novim stabilnim izvorima finansiranja, negativno su se odrazili na stanje i perspektive bankarskog sektora. U prvoj polovini ove godine, kao i prethodnih nekoliko godina, prisutne su manje oscilacije, odnosno promjene u oba smjera (pad ili rast) u bilansnoj sumi, te ključnim bilansnim kategorijama: depozitima, ukupnom kapitalu, kreditnim obavezama, novčanim sredstvima i kreditima. To ukazuje na već duže vremena prisutnu stagnaciju bankarskog sektora, što je i razumljivo, imajući u vidu okruženje u kojem posluju banke u F BiH, odnosno u BiH. Likvidnost, profitabilnost i kapitaliziranost sektora mogu se ocijeniti zadovoljavajućim, te se može zaključiti da je bankarski sektor i dalje ostao stabilan i siguran.

Na dan 30. 06. 2015. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka, kao i na kraju 2014. godine. Broj zaposlenih u bankama F BiH iznosio je 6.911, što je manje za 49 zaposlenika ili 0,7 % u odnosu na kraj 2014. godine.

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju prve polovine 2015. godine iznosila je 16,3 milijarde KM, što je više za 1,0% ili 159 miliona KM nego na kraju 2014. godine. Neznatan rast bilansne sume najvećim dijelom rezultat je rasta ukupnog kapitala i ostalih obaveza. Depoziti su ostali na skoro istom nivou, dok je trend pada kreditnih obaveza nastavljen. Struktura aktive imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 69,2% na 70,5% i smanjenje učešća novčanih sredstava sa 28,2% na 26,3%

Novčana sredstva su u prvoj polovini ove godine smanjena za 6,1% ili 277 miliona KM i sa 30. 06. 2015. godine iznosila su 4,3 milijarde KM.

Kreditni, kao najveća stavka aktive banaka, u prvoj polovini ove godine zabilježili su skroman rast od 2,9% ili 324 miliona KM, tako da su sa 30. 06. 2015. godine iznosili 11,5 milijardi KM. Kod zabilježenog kreditnog rasta u prvih šest mjeseci ove godine, treba imati u vidu uticaj, odnosno efekte promjene kursa CHF-u januaru 2015. godine, tako da je realno kreditni rast bio manji od prethodno navedenog. Krediti stanovništvu iznose 5,7 milijardi KM i zabilježili su rast od 4% ili 202 miliona KM, sa učešćem od 49,2% u ukupnim kreditima. Krediti pravnim licima iznose 5,8 milijardi KM i veći su za 2% ili 121 milion KM, sa učešćem od 50,8%. Ukupni nekvalitetni krediti sa 30. 06. 2015. godine iznose 1,6 milijardi KM i u prvoj polovini 2015. godine zabilježili su rast od 2% ili 26 miliona KM. Učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima iznosi 13,9%, što je za 0,2 procentna poena manje u odnosu na kraj 2014. godine. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 18,0%, a za stanovništvo ovaj pokazatelj iznosi 9,7%.

Ulaganja u vrijednosne papire u prvoj polovini ove godine bilježe rast od 5,9% ili 47 miliona KM, što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH. Na kraju prve polovine 2015. godine portfolio vrijednosnih papira iznosio je 848 miliona KM, što je učešće u aktivni od svega 5,2%.

U strukturi izvora finansiranja banaka depoziti u iznosu od 12,2 milijarde KM i učešćem od 74,6% i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u F BiH. Ukupni depoziti u prvoj polovini 2015. godine imali su neznatan rast od 0,3% ili 38 miliona KM. S druge strane, štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, u prvih šest mjeseci 2015. godine, imali su rast od 4,5% ili 298 miliona KM i sa 30. 06. 2015. godine iznosili su sedam milijardi KM.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 969 miliona KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za više od 50% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a stopa pada u prvoj polovini 2015. godine iznosila je 5,6% ili 58 miliona KM. U posljednjih šest godina sredstva dobivena (uzeti krediti, depoziti i subordinisani dugovi) od strane svojih grupacija (banaka „majki“ i ostalih članica grupacije), smanjena su za 72,6% ili 2,5 milijardi KM. Evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast i u narednom periodu u F BiH više bazirati na rastu domaćih izvora finansiranja.

U prvoj polovini 2015. godine ukupan kapital povećan je za 4,7% ili 113 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu dobiti tekućeg perioda, te dokapitalizacije kod četiri banke (58 miliona KM) i sa 30. 06. 2015. godine iznosio je 2,5 milijardi KM.

Regulatorni kapital na dan 30. 06. 2015. godine iznosio je 2,2 milijarde KM i veći je za 3% ili 65 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine, s manjom promjenom u strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 30. 06. 2015. godine iznosila je, kao i na kraju 2014. godine, 16,0% i dalje je znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Prema podacima iz bilansa uspjeha, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH u prvoj polovini 2015. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 131 milion KM, što je za 39% ili 37 miliona KM više u odnosu na isti period prošle godine. Pozitivan finansijski rezultat od 132 miliona KM ostvarilo je 16 banaka, a gubitak u poslovanju u iznosu od jedan milion KM iskazan je kod jedne banke.

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 06. 2015. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2014. godine. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01.07.2008. godine.

U prvoj polovini 2015. godine nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka, što je posljedica finansijske krize i smanjenog obima poslovnih aktivnosti banaka.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacionih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacionih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacionih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 13 (11 promjena na teritoriji Federacije BiH, 1 u Republici Srpskoj i 1 u Brčko Distriktu): osnovana su 2 nova organizaciona dijela, 2 organizaciona dijela su ukinuta, a kod 9 su bile promjene.

Sa navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 30. 06. 2015. godine imale ukupno 571 organizacioni dio, što je manje za 0,2% u odnosu na 31. 12. 2014. godine.

Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (35) je promijenjen u odnosu na 31. 12. 2014. godine, kada su bila 32 organizaciona dijela, što je povećanje od 9,4%.

Sa 30. 06. 2015. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 49 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 12 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Četiri banke iz Republike Srpske imale su 35 organizacionih dijelova u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 31. 03. 2015. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

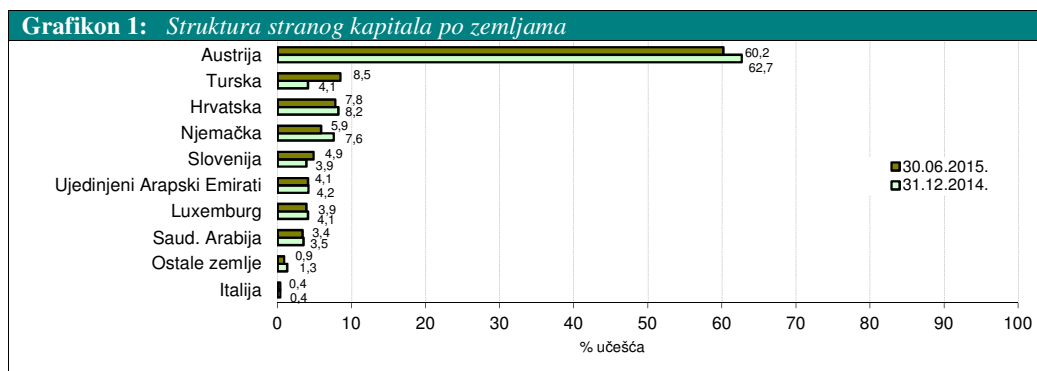
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 06. 2015. godine, ocijenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka (94,1%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² 1 banka (5,9%)

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

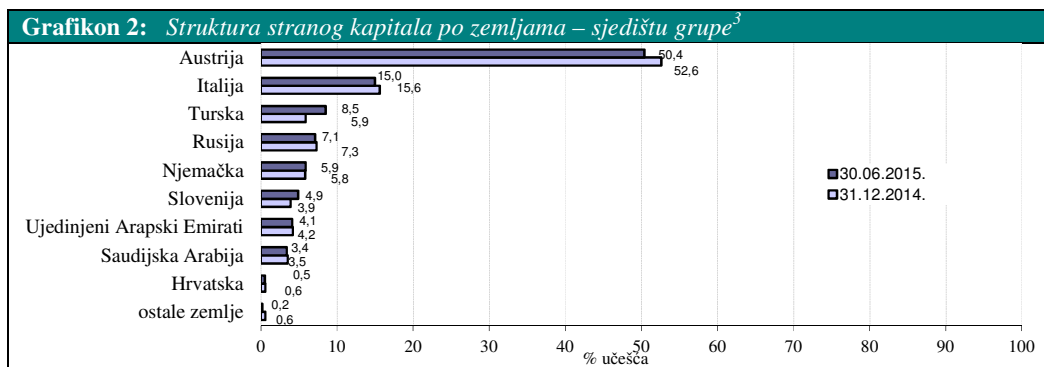
Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 06. 2015. godine stanje je promijenjeno u odnosu na kraj 2014. godine, kao rezultat izvršenih dokapitalizacija: najveće učešće stranog kapitala od 60,2% imaju dioničari iz Austrije (pad učešća od 2,5 procentnih poena), slijedi učešće dioničara iz Turske od 8,5% (porast učešća za 4,4 procentna poena), te Hrvatske od 7,8 (pad učešća od 0,4 procentna poena). Ostale zemlje imale su pojedinačno učešće manje od 6%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je takođe promijenjeno u odnosu na kraj 2014. godine: učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 50,4%, slijede italijanske banke s učešćem od 15,0%, učešće kapitala iz Turske iznosi 8,5%, te Rusije 7,1%. Ostale zemlje su imale pojedinačno učešće manje od 6%.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

-u 000 KM-

Tabela 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)	7	8	9
Državne banke	51.618	2%	51.929	2%	52.151	2%	101	100
Privatne banke	2.256.327	98%	2.367.574	98%	2.480.843	98%	105	105
U K U P N O	2.307.945	100%	2.419.503	100%	2.532.994	100%	105	105

U prvoj polovini 2015. godine ukupan kapital povećan je za 5% ili 113 miliona KM, što je neto efekat sljedećih promjena: rasta po osnovu dobiti iz tekućeg poslovanja u iznosu od 131 milion KM i dokapitalizacije u četiri banke u iznosu od 58 miliona KM, te smanjenja zbog prenosa na obaveze za isplatu dividende u iznosu od 70 miliona KM i revalorizacionih rezervi za pet miliona KM.

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	32.364	2,7	32.364	2,6	31.643	2,5	100	98
Privatni kapital (rezidenti)	153.549	12,8	162.354	13,2	153.504	12,1	106	95
Strani kapital (nerezidenti)	1.017.822	84,5	1.038.832	84,2	1.078.742	85,4	102	104
U K U P N O	1.203.735	100,0	1.233.550	100,0	1.263.889	100,0	102	102

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

³ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

Dionički kapital banaka u F BiH u prvoj polovini 2015. godine je veći za 2% ili 30 miliona KM u odnosu na 31. 12. 2014. godine. Dionički kapital je povećan za 58 miliona KM dokapitalizacijom u četiri banke, a smanjen za 27,5 miliona KM zbog pokrića kumuliranih gubitaka na teret dioničkog kapitala u jednoj banci.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu F BiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 06. 2015. godine iznosi 2,5% i manji je za 0,1 procentni poen u odnosu na 31. 12. 2014. godine.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 12,1% i manje je za 1,1 procentni poen u odnosu na 31. 12. 2014. godine, posmatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, učešće je manje za devet miliona KM neto, povećanjem učešća rezidenata nakon trgovanja i dokapitalizacije u jednoj banci i smanjenjem zbog pokrića kumuliranih gubitaka na teret dioničkog kapitala u jednoj banci.

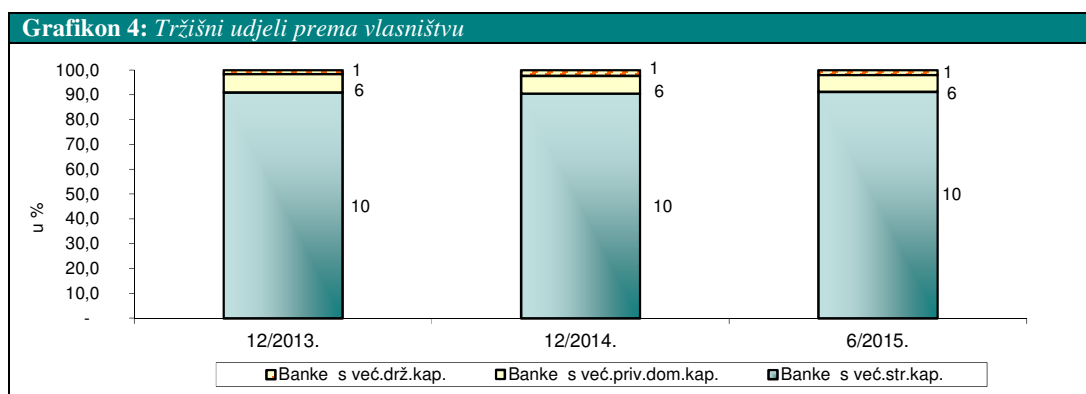
Učešće privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je za 1,2 procentna poena (sa 84,2% na 85,4%), posmatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, učešće je povećano za 40 miliona KM neto, odnosno povećano je dokapitalizacijom u tri banke, a smanjeno smanjenjem učešća nerezidenata nakon trgovanja sa rezidentima.

Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30. 06. 2015. godine, kao i na kraju 2014. godine, iznosio je visokih 91,3%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,7%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 2,0%.

- u % -

Tabela 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2013.			31.12.2014.			30.06.2015.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,2	1,6	1	2,1	2,3	1	2,1	2,0
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	9,2	7,4	6	7,8	7,1	6	7,3	6,7
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	88,6	91,0	10	90,1	90,6	10	90,6	91,3
U K U P N O	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 30. 06. 2015. godine broj zaposlenih iznosio je 6.911, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tabela 4: Zaposleni u bankama FBiH								
BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	200	3%	202	3%	194	3%	101	96
Privatne banke	6.851	97%	6.758	97%	6.717	97%	99	99
UKUPNO	7.051	100%	6.960	100%	6.911	100%	99	99
Broj banaka	17		17		17		100	100

Tabela 5: Kvalifikaciona struktura zaposlenih								
STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.673	52,1%	3.775	54,2%	3.790	54,8%	103	100
Viša stručna sprema	601	8,5%	587	8,5%	583	8,5%	98	99
Srednja stručna sprema	2.750	39,0%	2.571	36,9%	2.515	36,4%	93	98
Ostali	27	0,4%	27	0,4%	23	0,3%	100	85
UKUPNO	7.051	100,0%	6.960	100,0%	6.911	100,0%	99	99

U prvoj polovini 2015. godine broj zaposlenih neznatno je smanjen (za 49 ili 0,7%).

Trend poboljšanja kvalifikacione strukture zaposlenih kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom je nastavljen i u prvoj polovini 2015. godine, najviše kao rezultat smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 2% ili 56 radnika.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 6: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2013.			31.12.2014.			30.06.2015.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	200	241.605	1.208	202	379.330	1.878	194	322.615	1.663
Privatne	6.851	15.204.945	2.220	6.758	15.771.200	2.334	6.717	15.986.530	2.380
UKUPNO	7.051	15.446.550	2.191	6.960	16.150.530	2.320	6.911	16.309.145	2.360

Na kraju posmatranog perioda, na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 2,4 miliona KM aktive (na kraju 2014. godine 2,3 miliona KM).

Tabela 7: Aktiva po zaposlenom po grupama				
Aktiva (000 KM)	31.12.2013.		31.12.2014.	
	Broj banaka		Broj banaka	
do 1.000	1		1	
1.000 do 2.000	8		7	
2.000 do 3.000	7		7	
Preko 3.000	1		2	
UKUPNO	17		17	

Analički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,0 milion KM do 3,6 miliona KM aktive po zaposlenom. Četiri banke ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,9 miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovu izvještaja propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi „punog“ bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁴.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju prve polovine 2015. godine iznosila je 16,3 milijarde KM, što je više za 1,0% ili 159 miliona KM nego na kraju 2014. godine. Kao i prethodnih godina, prvi kvartal karakteriše blagi pad ili stagnacija bilansne sume, što je i očekivano, dok je u drugom prisutan oporavak i blagi rast, uglavnom kao rezultat rasta depozita. Trendovi u ključnim bilansnim kategorijama: depozitima, ukupnom kapitalu, kreditnim obavezama, novčanim sredstvima i kreditima su vrlo slični kao i u prethodnim periodima (manje promjene ili stagnacija), što je još uvijek uticaj finansijske i ekonomske krize i okruženja u kojem posluju banke u F BiH, odnosno u BiH.

⁴ Državne banke u “punom bilansu” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.06.2015. godine kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 714 miliona KM.

- 000 KM-

Tabela 8: Bilans stanja								
O P I S	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.417.898	28,6	4.560.234	28,2	4.283.174	26,3	103	94
Vrijednosni papiri ⁵	562.513	3,6	801.289	5,0	848.194	5,2	142	106
Plasmani drugim bankama	51.960	0,3	50.836	0,3	98.437	0,6	98	194
Kredit	10.852.400	70,3	11.170.277	69,2	11.493.220	70,5	103	103
Ispravka vrijed.	1.165.928	7,5	1.160.481	7,2	1.171.350	7,2	100	101
Kredit - neto (kredit minus isp.vrijed.)	9.686.472	62,8	10.009.796	62,0	10.321.870	63,3	103	103
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	512.985	3,3	525.860	3,2	530.034	3,2	103	101
Ostala aktiva	214.722	1,4	202.515	1,3	227.436	1,4	94	112
UKUPNA AKTIVA	15.446.550	100,0	16.150.530	100,0	16.309.145	100,0	105	101
P A S I V A :								
OBAVEZE								
Depoziti	11.523.849	74,6	12.130.746	75,1	12.168.305	74,6	105	100
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0
Obaveze po uzetim kreditima	1.039.381	6,7	1.026.503	6,4	968.692	5,9	99	94
Ostale obaveze	575.375	3,7	573.778	3,5	639.154	4,0	100	111
KAPITAL								
Kapital	2.307.945	15,0	2.419.503	15,0	2.532.994	15,5	105	105
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	15.446.550	100,0	16.150.530	100,0	16.309.145	100,0	105	101

- 000 KM-

Tabela 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi									
BANKE	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		INDEKS		
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	8 (5/3)	9 (7/5)	
1	2	3	4	5	6	7			
Državne	1	241.605	2%	379.330	2%	322.615	2%	157	85
Privatne	16	15.204.945	98%	15.771.200	98%	15.986.530	98%	104	101
UKUPNO	17	15.446.550	100%	16.150.530	100%	16.309.145	100%	105	101

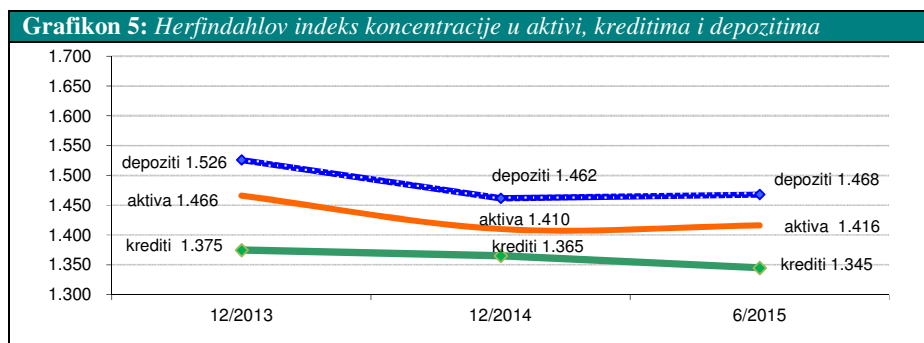
Kod većine banaka (10) aktiva je veća u odnosu na kraj 2014. godine, dok je kod preostalih banaka aktiva smanjena. Ostvarene stope rasta su niske, izuzev kod tri banke kod kojih je zabilježen umjeren rast (između 5% i 10%), a slično je i kod stopa pada, s napomenom da su dvije manje banke imale nešto veću stopu pada bilansne sume (9,3% i 15%)

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁶.

⁵ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospeljeka.

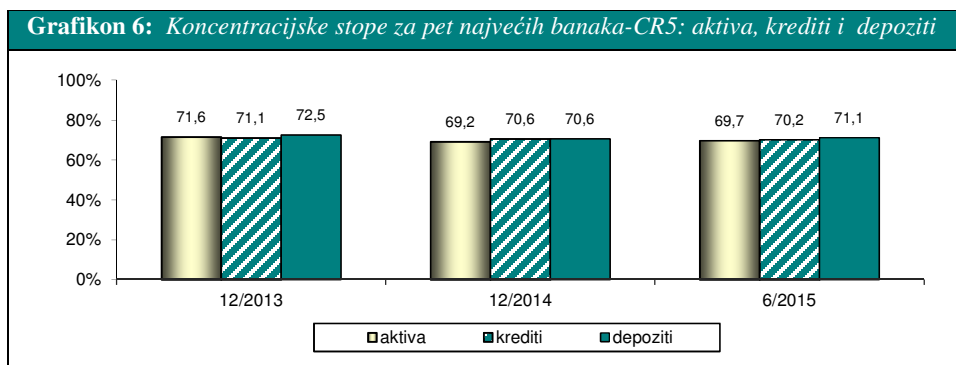
⁶ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U prvoj polovini 2015. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je imao manje promjene: povećan je za aktivu (6) i depozite (6), a smanjen za kredite (-20), tako da je sa 30. 06. 2015. godine za aktivu iznosio 1.416, kredite 1.345 i depozite 1.468 jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁷.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁸ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, neznatno promijenjen i za tržišno učešće iznosio je 69,7%, za kredite 70,2% i depozite 71,1%. Već duži period vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i po kriterijumu pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive⁹. Promjene u učešću u odnosu na kraj 2014. godine su neznatne, što je rezultat promjena aktive kod većine banaka.

U sistemu dominiraju dvije najveće banke (I grupa s aktivom preko dvije milijarde KM) s učešćem od 47,5%, slijedi učešće II grupe (tri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) od 22,2%, a nešto manje učešće od 19,1% ima III grupa (četiri banke s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM). Učešće IV najbrojnije grupe (s aktivom između 100 i 500 miliona KM) iznosi 10,7%, dok jedna banka u posljednjoj V grupi (s aktivom manjom od 100 miliona KM) ima učešće od neznatnih 0,5%.

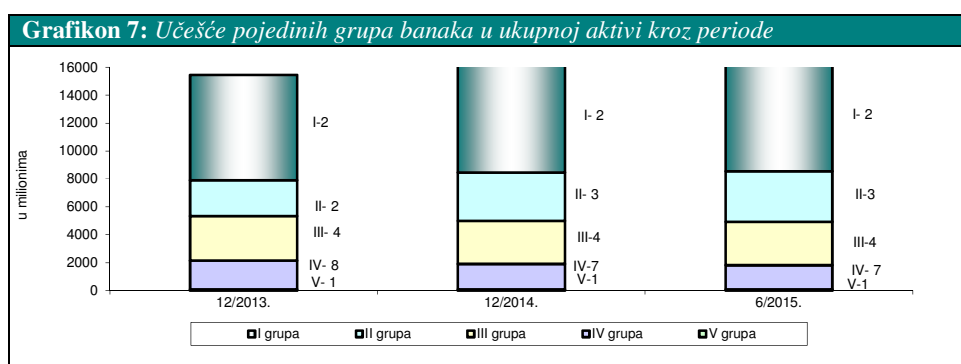
⁷ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

⁸ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

⁹ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode (iznosi su u milionima KM).

Tabela 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode									
IZNOS AKTIVE	31.12.2013.			31.12.2014.			30.06.2015.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	7.546	48,8	2	7.685	47,6	2	7.748	47,5	2
II- 1000 do 2000	2.555	16,5	2	3.488	21,6	3	3.622	22,2	3
III- 500 do 1000	3.195	20,7	4	3.077	19,0	4	3.114	19,1	4
IV- 100 do 500	2.078	13,5	8	1.823	11,3	7	1.747	10,7	7
V- Ispod 100	73	0,5	1	78	0,5	1	78	0,5	1
UKUPNO	15.447	100,0	17	16.151	100,0	17	16.309	100,0	17

Neznatan rast bilansne sume od 1,0% ili 159 miliona KM, odnosno na nivo od 16,3 milijarde KM na kraju prve polovine 2015. godine, najvećim dijelom rezultat je rasta ukupnog kapitala od 4,7% ili 113 miliona KM iz osnova ostvarene dobiti tekućeg perioda, te dokapitalizacije kod četiri banke, zatim ostalih obaveza za 11,4% ili 65 miliona KM (prenos sa kapitala na obaveze za isplatu dividende, a na osnovu odluka nadležnog organa banke). Na kraju posmatranog perioda 2015. godine ukupan kapital je iznosio 2,5 milijardi KM. Depoziti su ostvarili neznatan rast od 0,3% ili 37 miliona KM i iznosili su 12,2 milijarde KM, dok je trend smanjenja kreditnih obaveza nastavljen, s ostvarenim padom od 5,6% ili 58 miliona KM, odnosno na nivo od 969 miliona KM.

Novčana sredstva u posmatranom periodu smanjena su za 6,1% ili 277 miliona KM, odnosno na nivo od 4,3 milijarde KM, kao rezultat, s jedne strane, blagog kreditnog rasta, ulaganja u vrijednosne papire i plasmana drugim bankama, a s druge strane, smanjenja kreditnih obaveza.

U prvoj polovini 2015. godine ostvaren je kreditni rast od 2,9% ili 323 miliona KM, s napomenom da treba imati u vidu uticaj, odnosno efekte promjene kursa CHF-a u januaru 2015. godine, tako da je realno kreditni rast iznosio cca 2,6%. Krediti su sa 30. 06. 2015. godine iznosili 11,5 milijardi KM.

Ulaganja u vrijednosne papire bilježe rast od 5,9% ili 47 miliona KM (u 2014. godini rast je iznosio 42,4% ili 239 miliona KM), što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH. Sa 30. 06. 2015. godine portfolio vrijednosnih papira iznosio je 848 miliona KM, što je učešće u aktivni od svega 5,2%.

Portfolio vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfolio za trgovanje) imao je rast od 5,4% ili 32 miliona KM, iznosio je 618 miliona KM, a vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca povećani su za 7,1%, odnosno sa 215 miliona KM na 230 miliona KM. U oba portfolija

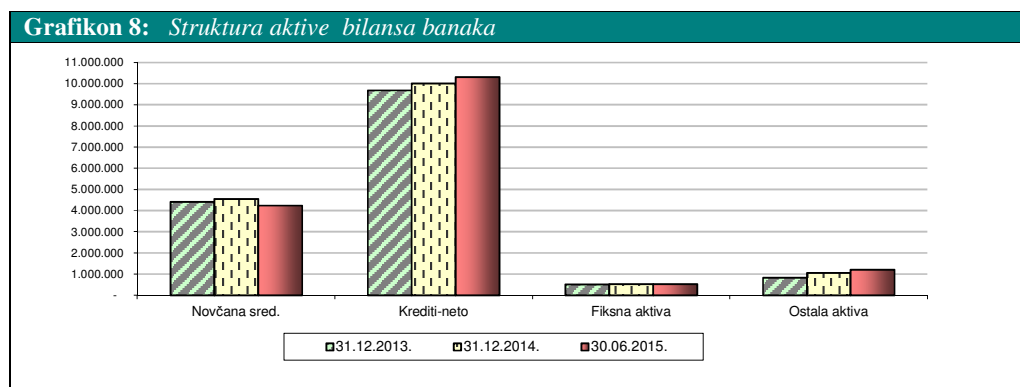
nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitovala Vlada F BiH¹⁰ ukupne vrijednosti 390 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 121 milion KM. Takođe, u portfoliju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emiteni domaća preduzeća ukupno u iznosu od tri miliona KM. Preostali dio portfolija vrijednosnih papira u iznosu od cca 334 miliona KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU, a manjim dijelom na korporativne obveznice, prvenstveno banaka iz EU. Rast ulaganja u vrijednosne papire u 2015. godini posljedica je, prije svega, rasta izloženosti prema Vladi F BiH po osnovu kupovine trezorskih zapisa i obveznica, koja je u prvoj polovini 2015. godine povećana sa 355 miliona KM na 362 miliona KM.

U prvoj polovini 2015. godine Vlada F BiH emitovala je šest tranši trezorskih zapisa ukupno nominalne vrijednosti 139 miliona KM (dospjeća u periodu septembar-decembar 2015. godine), koliko je i stanje sa 30. 06. 2015. godine, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost je 138,6 miliona KM.

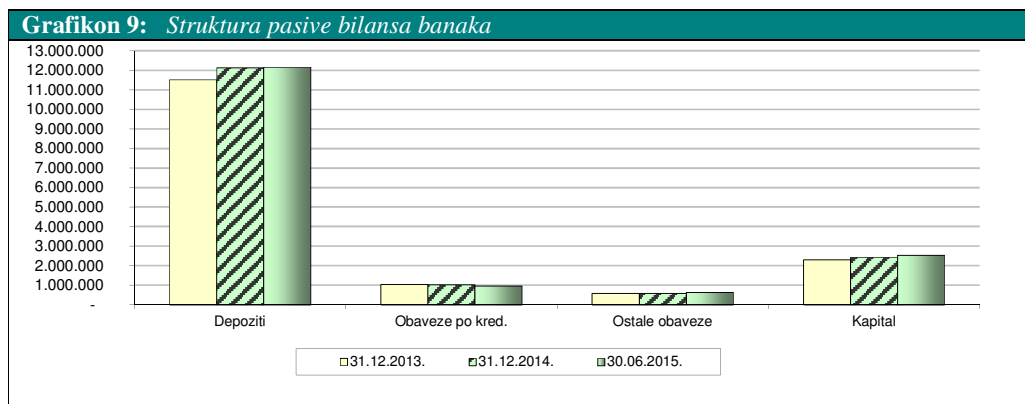
Pored trezorskih zapisa, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i tržišne obveznice emitenta Vlade F BiH. U maju i junu 2015. godine emitovane su dvije tranše obveznica nominalne vrijednosti po 30 miliona KM, s napomenom da su banke kupile ukupno 46,6 miliona KM. Istovremeno, krajem maja 2015. godine bilo je dospeljeće prve tranše obveznica u iznosu od 80 miliona KM (emisija bila u maju 2012. godine). Stanje nominalne vrijednosti obveznica sa 30. 06. 2015. godine iznosi 223 miliona KM (na kraju 2014. godine 255 miliona KM). Veći dio trezorskih zapisa i tržišnih obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 298 miliona KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 64 miliona KM u portfelj koji se drži do dospeljeća.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (848 miliona KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveće je učešće od 60,5% BiH (na kraju 2014. godine 56,6%), zatim slijede Austrija s učešćem od 13,7%, Rumunija 10,1%, Belgija 4,7% itd.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

¹⁰ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti su s iznosom od 12,2 milijarde KM i učešćem od 74,6% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Dugogodišnji trend pada kreditnih obaveza nastavljen je i u 2015. godini, i nakon pada od 5,6%, učešće kreditnih obaveza koje iznose 1,0 milijardu KM, smanjeno je sa 6,4% na 5,9%, dok je učešće kapitala, koji je sa 30. 06. 2015. godine iznosio 2,5 milijardi KM, povećano sa 15,0% na 15,5%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 69,2% na 70,5% i smanjenje učešća novčanih sredstava sa 28,2% na 26,3%.

- u 000 KM-

Tabela 11: Novčana sredstva banaka

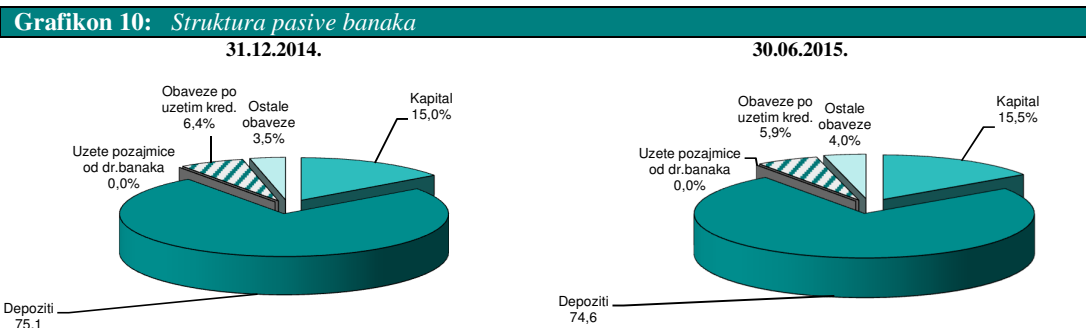
NOVČANA SREDSTVA	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	431.592	9,8	456.750	10,0	503.620	11,8	106	110
RR kod CB BiH	2.622.277	59,4	2.854.559	62,6	2.799.030	65,3	109	98
Računi kod depoz.inst.u BiH	25.181	0,5	22.759	0,5	1.083	0,0	90	5
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.338.347	30,3	1.225.850	26,9	979.225	22,9	92	80
Novč. sred. u procesu naplate	501	0,0	316	0,0	216	0,0	63	68
UKUPNO	4.417.898	100,0	4.560.234	100,0	4.283.174	100,0	103	94

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u prvoj polovini 2015. godine smanjena su za 2% ili 55 miliona KM i sa 30. 06. 2015. godine iznosila su 2,8 milijardi KM ili 65,3% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2014. godine 62,6%). Kontinuirani pad sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu nastavljen je i u prvoj polovni 2015. godine (posljedica odliva, odnosno povlačenja depozita nerezidenata, prije svega matičnih grupacija, kao i otplate dospjelih kreditnih obaveza), ova sredstva su smanjena za 20% ili 247 miliona KM i iznosila su 1,0 milijardu KM ili 22,9% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2014. godine 26,9%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon rasta od 10% ili 47 miliona KM, sa 30. 06. 2015. godine imale gotovog novca u iznosu od 504 miliona KM, što je 11,8% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su uticaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u posmatranom periodu povećano je sa 70,2% na 73,6%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 30. 06. 2015. godine daje se u sljedećem grafikonu:

U prvoj polovini 2015. godine učešće depozita (74,6%), kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, je smanjeno za 0,5 procentnih poena, dok je kontinuirani trend smanjenja učešća kreditnih obaveza, drugog po visini izvora, nastavljen i u 2015. godini (za 0,5 procentnih poena, odnosno na 5,9%).

Depoziti su 30. 06. 2015. godine iznosili 12,2 milijarde KM, te su i dalje najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od jedne milijarde KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za više od 50% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a stopa pada u prvoj polovini 2015. godine iznosila je 5,6% ili 58 miliona KM. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 111 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 6,6%.

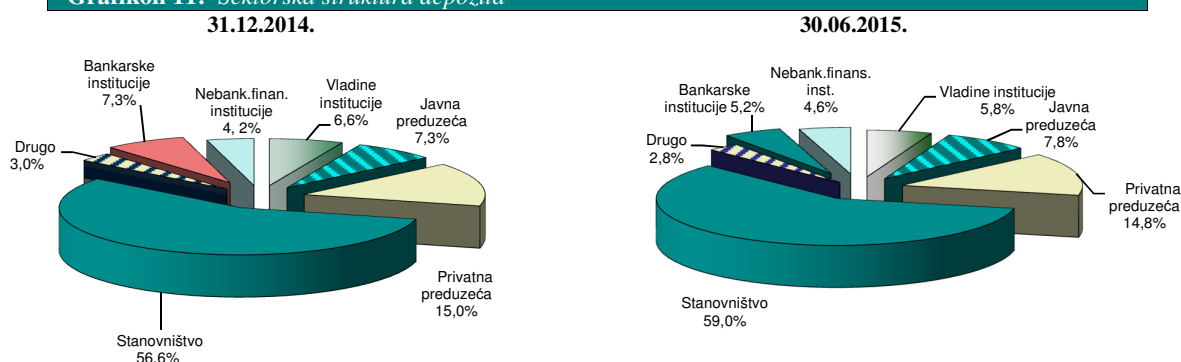
Banke su sa 30. 06. 2015. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (pet od ukupno 27), na koje se odnosi 77% ukupnih kreditnih obaveza: European Investment Bank (EIB), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), Svjetska banka - World Bank, UniCredit Bank Austria AG i European fund for Southeast Europe (EFSE).

Kapital je sa 30. 06. 2015. godine iznosio 2,5 milijardi KM, što je za 4,7% ili 113 miliona KM više nego na kraju 2014. godine, što se u najvećim dijelom odnosi na finansijski rezultat (dobit) ostvaren u prvih šest mjeseci 2015. godine, te dokapitalizacije kod četiri banke (58 miliona KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda samo se 6,1% odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

Tabela 12: Sektorska struktura depozita¹¹

SEKTORI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	565.533	4,9	795.985	6,6	705.985	5,8	141	89
Javna preduzeća	1.076.527	9,3	883.463	7,3	952.994	7,8	82	108
Privatna preduzeća i druš.	1.668.034	14,5	1.821.094	15,0	1.804.817	14,8	109	99
Bankarske institucije	1.012.274	8,8	886.007	7,3	628.071	5,2	88	71
Nebankarske finans.instit.	535.915	4,7	517.110	4,2	557.665	4,6	96	108
Građani	6.366.218	55,2	6.863.296	56,6	7.179.794	59,0	108	105
Ostalo	299.348	2,6	363.791	3,0	338.979	2,8	122	93
UKUPNO	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	12.168.305	100,0	105	100

Grafikon 11: Sektorska struktura depozita

U prvoj polovini 2015. godine došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat rasta depozita stanovništva i javnih preduzeća, a s druge strane, smanjenja depozita bankarskih institucija, vladinih institucija i neprofitnih organizacija, dok su depoziti privatnih preduzeća neznatno smanjeni.

Depoziti stanovništva imaju kontinuirani rast u posljednjih nekoliko godina, u prvoj polovini 2015. godine imali su rast od 5% ili 316 miliona KM, a učešće u ukupnim depozitima povećano je sa 56,6% na 59%, tako da su depoziti ovog sektora s iznosom od 7,2 milijardu KM i dalje najveći izvor finansiranja banaka. Analitički podaci pokazuju da je kod 15 od 17 banaka učešće depozita ovog sektora najveće, a kreće se u rasponu od 38% do 84%, odnosno u devet banaka je veće od 50%.

Drugi po visini i učešću sektorski izvor su depoziti privatnih preduzeća. Nakon rasta u 2014. godini od 9% ili 153 miliona KM, u prvoj polovini 2015. godine zabilježen je neznatan pad od 1% ili 16 miliona KM, odnosno iznosili su 1,8 milijardi KM, što je učešće od 14,8% (- 0,2 procentna poena).

Depoziti javnih preduzeća su u posmatranom periodu povećani za 8% ili 70 miliona KM i sa 30. 06. 2015. godine iznosili su 953 miliona KM ili 7,8% ukupnih depozita (+ 0,5 procentnih poena).

Depoziti bankarskih institucija, pod uticajem krize, smanjenog obima kreditiranja i viška likvidnosti, već nekoliko godina imaju trend značajnog smanjenja, što rezultira i padom učešća. Depoziti ovog sektora smanjeni su od kraja 2009. godine do 30.06. 2015. godine za cca 70% ili 1,5 milijardi KM. Negativna kretanja u nivou sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrata sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

¹¹ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

U prvih šest mjeseci 2015. godine depoziti bankarskih institucija smanjeni su za 29% ili 258 miliona KM i sa 30. 06. 2015. godine iznosili su 628 miliona KM, što je uticalo na pad učešća u ukupnim depozitima sa 7,3% na 5,2%. Ova sredstva su za 341 milion KM manja od kreditnih obaveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor finansiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inostranstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija, s napomenom da se ročnost značajno promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja, odnosno 61 milion KM ili 12% oročenih depozita iz grupacije ima dospijeće do kraja 2015. godine, dok u 2016. godini dospijeva 191 milion KM ili 36%. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, banke se ponovo suočavaju s problemom održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju u narednom periodu osigurati kvalitetnije izvore po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaći da se 85% ili 535 miliona KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u tri velike banke (86%). Na ovaj način u ranijem periodu banke u većinskom stranom vlasništvu imale su finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi, finansijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 30. 06. 2015. godine iznosi 0,9 milijardi KM ili 5,4% ukupne pasive bankarskog sektora, što je manje nego na kraju 2014. godine (1,2 milijarde KM ili 7,4% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 4,4% (na kraju 2014. godine 6,4%), a u ukupnim kreditnim obavezama 25,2% su kreditne obaveze prema grupaciji (učešće je manje za 1,8 procentnih poena). U odnosu na kraj 2014. godine ova sredstva su smanjena za 26,7% ili 321 milion KM, najvećim dijelom po osnovu redovnih dospijea (depoziti su smanjeni za 31,5% ili 246 miliona KM, kreditne obaveze za 12% ili 33 miliona KM i subordinirani krediti za 29,2% ili 41 milion KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji, kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovu redovnih plaćanja dospelih obaveza. Evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom periodu u F BiH morati više finansirati iz rasta domaćih izvora. Posebno treba istaći da su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospijea (najčešće jedan do dva mjeseca) i u funkciji su održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih limita, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno finansiranje.

U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, očekivanog daljeg smanjenja stranih izvora finansiranja, problem nepovoljne ročne strukture izvora finansiranja, primarno depozita, kao i njihovog rasta, u narednom periodu biće u fokusu kod većine banaka.

Depoziti vladinih institucija ostvarili su pad od 11% ili 90 miliona KM, dok su depoziti ostalih sektora imali neznatne promjene u iznosu i učešću.

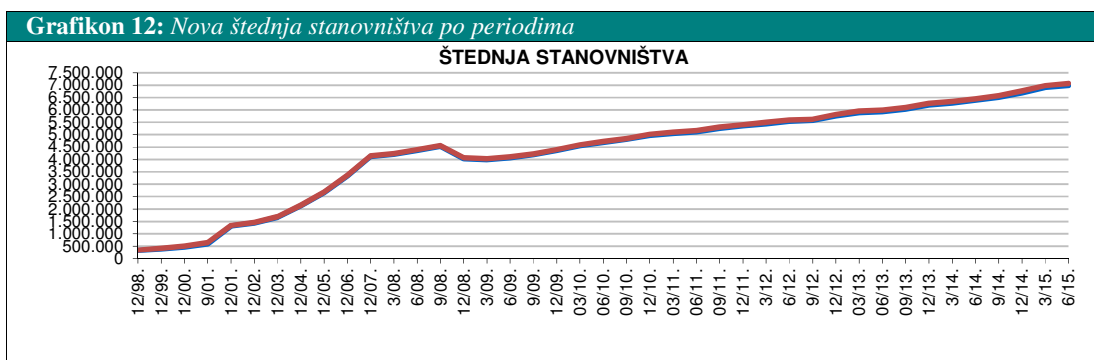
Valutna struktura depozita sa 30. 06. 2015. godine neznatno je promijenjena: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO), nakon neznatnog rasta od 1% ili 57 miliona KM, u iznosu od šest milijardi KM povećali su učešće sa 49,2% na 49,5%, a depoziti u domaćoj valuti iznosili su 6,1 milijardu KM, što je učešće od 50,5%.

Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju prve polovine 2015. godine neznatno je promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 11,2 milijarde KM imala su učešće 92,3% (+1,9 procentnih poena), a depoziti nerezidenata iznosili su 0,9 milijardi KM, što je 7,7% ukupnih depozita. Rast učešća depozita rezidenata, s jedne strane, rezultat je njihovog nominalnog rasta od 2,4% ili 262 miliona KM, a s druge strane, pada depozita nerezidenata za 19,3% ili 224 miliona KM. Depoziti nerezidenata u posljednjih nekoliko godina imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, u prvoj polovini 2015. godine imali su rast od 4,5% ili 298 miliona KM i sa 30. 06. 2015. godine iznosili su sedam milijardi KM.

Tabela 13: Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			I N D E K S	
	31.12.2013.	31.12.2014.	30.06.2015.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	65.179	73.072	75.903	112	104
Privatne	6.135.711	6.618.891	6.913.894	108	104
UKUPNO	6.200.890	6.691.963	6.989.797	108	104

U dvije najveće banke nalazi se 57% štednje, dok osam banaka ima pojedinačno učešće manje od 2%, što iznosi 9,1% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 40% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 60% u stranoj.

Tabela 14: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			I N D E K S				
	31.12.2013.	31.12.2014.	30.06.2015.	3/2	4/3			
1	2	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	2.911.827	47,0%	3.129.098	46,8%	3.348.666	47,9%	107	107
Dugoročni štedni depoziti	3.289.063	53,0%	3.562.865	53,2%	3.641.131	52,1%	108	102
UKUPNO	6.200.890	100,0%	6.691.963	100,0%	6.989.797	100,0%	108	104

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2014. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 7% ili 220 miliona KM i dugoročnih za 2% ili 78 miliona KM, što je rezultiralo neznatnim padom učešća dugoročnih depozita sa 53,2% na 52,1%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti

bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, nakon izbivanja finansijske krize došlo je do povećanja iznosa osiguranog depozita, a posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa 35.000 KM na 50.000 KM, sa primjenom počev od 01.01.2014. godine. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

Sa 30. 06. 2015. godine ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne ispunjava kriterijume koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH (zbog postojećeg kompozitnog ranga).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹² banaka u F BiH na dan 30. 06. 2015. godine iznosio je 2,2 milijarde KM.

Treba istaći da je FBA, u cilju usklađivanja sa međunarodnim standardima regulatornog kapitala, sredinom 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (dalje Odluka), što predstavlja inovirani koncept kapitala, u kojem su ranije propisani i primijenjivani minimalni standardi u upravljanju kapitalom dopunjeni dodatnim mjerama za jačanje i očuvanje kapitala. Nove i izmijenjene odredbe imale su uticaj na formu i sadržaj regulatornih izvještaja u segmentu kapitala, s obavezom primjene od 30. 09. 2014. godine.

-u 000 KM-

Tabela 15: Regulatorni kapital						
O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	30.06.2015.	INDEKS		
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)	
1.a.Osnovni kapital prije umanjenja	2.155.188	1.991.385	2.071.025	92	104	
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.200.644	1.230.459	1.260.799	102	102	
1.2. Iznos emisionih ažia	136.485	136.485	132.667	100	97	
1.3.Rezerve i zadržana dobit	818.059	624.441	677.559	76	109	
1.b.Odbitne stavke	294.629	219.589	191.925	75	87	
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	112.610	122.705	141.673	109	115	
1.2. Gubitak iz tekuće godine	140.445	50.868	1.028	36	2	
1.3. Trezorske dionice	156	81	81	52	100	
1.4. Iznos nematerijalne imovine	41.418	41.873	45.564	101	109	
1.5. Odložena poreska sredstva	N/a	2.780	2.821	N/a	101	
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve	N/a	1.282	758	N/a	59	
1. Osnovni kapital (1a-1b)	1.860.559	80% 1.771.796	81% 1.879.100	84%	95 106	
2. Dopunski kapital	457.047	20% 412.922	19% 370.184	16%	90 90	
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.091	3.091	3.090	100	100	
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	215.083	229.895	238.510	107	104	
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	N/a	23.703	17.678	N/a	75	
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	71.984	N/a	N/a	N/a	N/a	
2.5. Iznos subordinisanih dugova	165.473	154.814	109.487	94	71	
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	1.416	1.419	1.419	100	100	
3. Kapital (1 + 2)	2.317.606	100% 2.184.718	100% 2.249.284	100%	94 103	
4. Odbitne stavke od kapitala	159.710	203.077	226.793	127	112	
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% osn.kap.	2.844	1.678	1.678	59	100	
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	156.866	199.890	224.361	127	112	
4.3. Ostale odbitne stavke	0	1.509	754	N/a	50	
5. Neto kapital (3- 4)	2.157.896	1.981.641	2.022.491	92	102	

¹² Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj 46/14).

U prvoj polovini 2015. godine kapital¹³ je povećan za 3% ili 65 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine, a promjene u osnovnom i dopunskom kapitalu su uticale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Osnovni kapital je povećan za 6% ili 107 miliona KM, dok je dopunski smanjen za 10% ili 43 miliona KM.

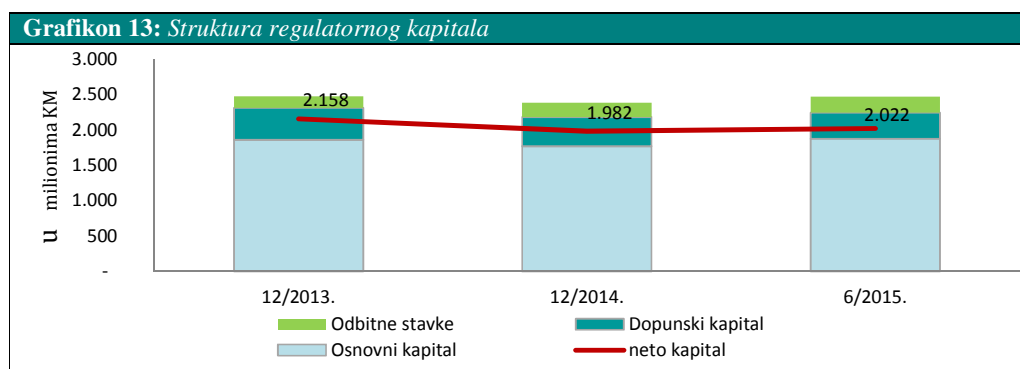
Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom po osnovu uključivanja (prenosa iz dopunskog u osnovni kapital) ostvarene dobiti za 2014. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (15 banaka) u iznosu od 166 miliona KM raspoređena je na sljedeći način: 29% ili 49 miliona KM u osnovni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su dio dobiti u iznosu od 0,3 miliona KM rasporedile za djelimično pokriće akumuliranih gubitaka, četiri banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 55 miliona KM), dok je jedna banka ostvarenu dobit od 62 miliona KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka osnovnog kapitala. Takođe, jedna banka je, pored isplate dividende iz dobiti za 2014. godinu, dodatno rasporedila za dividendu i iznos od 15 miliona KM iz zadržane dobiti. Na povećanje osnovnog kapitala uticala je i dokapitalizacija dvije banke u iznosu od 36 miliona KM, te povećanja dioničkog kapitala dvije banke novom emisijom (konverzijom subordinisanog duga) u iznosu od 22 miliona KM.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su smanjene za 28 miliona KM, kao rezultat smanjenja po osnovu djelimičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod tri banke u iznosu od 32 miliona KM (od čega se na jednu banku odnosi 31,6 milion KM) na teret dioničkog kapitala i/ili rezervi, te povećanja nematerijalne imovine.

Dopunski kapital je smanjen za 10% ili 43 miliona KM, a najveći uticaj je imalo smanjenje subordinisanih dugova za 45 miliona KM, zbog već navedene konverzije u dionički kapital i po osnovu redovnog dospjeća.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilansnim i vanbilansnim stavkama i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 30. 06. 2015. godine iznosila 224 miliona KM, što je za 12% ili 24 miliona KM više nego na kraju 2014. godine (u 2014. godini ova stavka je povećana za 30% ili 46 miliona KM).

U narednom grafikonu je data struktura regulatornog kapitala.

Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 2% ili 41 milion KM i sa 30. 06. 2015. godine iznosi dvije milijarde.

¹³ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac I-Tabela A).

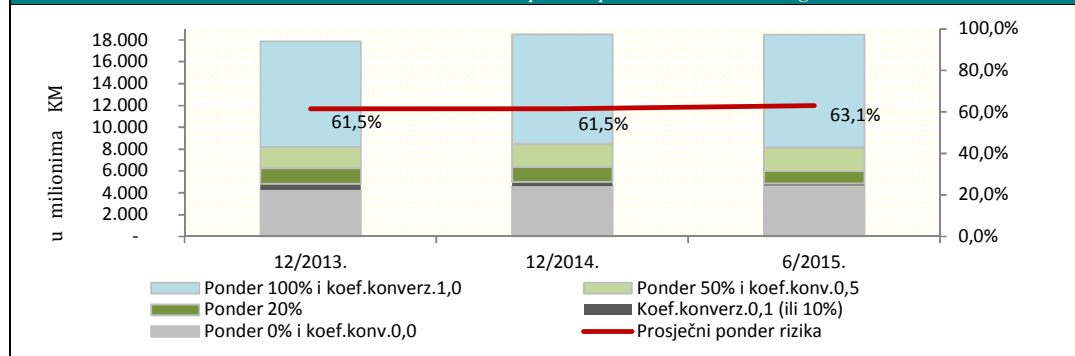
Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sistema, zavisi, s jedne strane, od nivoa neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilansa i vanbilansa i ponderisanog operativnog rizika).

U narednoj tabeli daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za vanbilansne stavke.

-u 000 KM-

Tabela 16: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika					
O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	30.06.2015.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.893.904	18.518.813	18.479.975	103	100
1 Aktiva bilansa stanja	14.969.445	15.627.474	15.761.613	104	101
2. Vanbilansne pozicije	2.924.459	2.891.339	2.718.362	99	94
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	4.198.260	4.598.235	4.633.727	110	101
Ponder 20%	1.424.069	1.361.199	1.142.281	96	84
Ponder 50%	33.110	54.096	53.045	163	98
Ponder 100%	9.314.006	9.613.944	9.932.560	103	103
Koef.konverzije 0,0	86.947	52.453	49.174	60	94
Koef.konverzije 0,1	550.966	356.611	161.321	65	45
Koef.konverzije 0,5	1.916.076	2.073.404	2.111.252	108	102
Koef.konverzije 1,0	370.470	408.871	396.615	110	97
RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	10.998.977	11.394.469	11.655.912	104	102
Prosječni ponder rizika	61,5%	61,5%	63,1%	100	103

Grafikon 14: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u prvoj polovini 2015. godine je skoro nepromijenjena, i pored rasta bilansnih stavki (1% ili 39 miliona KM) i pada vanbilansnih stavki (6% ili 173 miliona KM). Međutim, zbog promjena (rasta ili pada) stavki bilansa i vanbilansa, koje imaju različite pondere, došlo je do rasta rizika aktive bilansa i vanbilansa za 2% ili 261 milion KM, na šta je najviše uticao rast stavki koje se ponderišu sa 100% (3% ili 319 miliona), što se najvećim dijelom odnosi na rast kreditnog portfolija. Rezultat navedenog je rast prosječnog pondera rizika sa 61,5% na 63,1%.

Suprotan smjer kretanja imao je ponderisani operativni rizik (POR), koji je neznatno smanjen (1%) i iznosi 977 miliona KM. Sve to je rezultiralo blagim povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive (2%).

Sa 30. 06. 2015. godine učešće rizika aktive bilansa i vanbilansa (izloženost kreditnom riziku) iznosilo je 92%, a operativnom riziku 8%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 30. 06. 2015. godine iznosila je 12,8%, što je za 0,2 procentna poena više nego na kraju 2014. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁴ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 30. 06. 2015. godine iznosio 16,0%, što je na istom nivou kao i na kraju 2014. godine.

Takođe, pokazatelj snage i kvaliteta kapitala je odnos osnovnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji sa 30. 06. 2015. godine na nivou bankarskog sektora iznosi 14,9%. Bitna odredba nove Odluke je i obaveza banaka da dio osnovnog kapitala koji je iznad 6% iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je ovom Odlukom propisan u iznosu od 2,5% od iznosa iznosa ukupnog rizika aktive. Uvedena su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

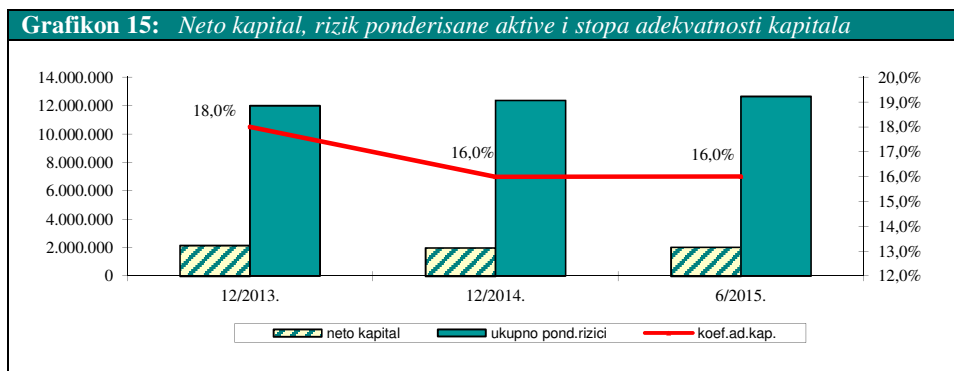
Banke su takođe, prema novoj Odluci, dužne da osiguraju i održavaju stopu finansijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počev sa stanjem na dan 31. 12. 2015. godine, uz obavezu kvartalnog izvještavanja od 30. 09. 2014. godine. Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 30. 06. 2015. godine iznosi 9,9%.

Iako je poslovanje bankarskog sektora posljednjih nekoliko godina pod jakim uticajem ekonomske krize, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16%. Razlog tome je, s jedne strane, neznatan kreditni rast i pad ukupnog rizika aktive u prethodnim godinama, a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo nivo kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za porast nekvalitetnih plasmana i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom periodu značajno uticati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, ukoliko se nastave negativni trendovi u kvalitetu aktive i pogoršanje i rast nenaplativih plasmana. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 miliona KM, a koeficijent (u odnosu na osnovni kapital) 13,2%, na kraju 2013. godine iznosila je 474 miliona KM, što je 25,5% osnovnog kapitala, dok je u 2014. godini neto nekvalitetna aktiva smanjena na iznos od 431 milion KM, a koeficijent na 24,3% (to je rezultat smanjenja po osnovu prodaje dijela loših kredita u jednoj banci, ali i rasta rezervi za kreditne gubitke, odnosno veće pokrivenosti loših plasmana). U prvoj polovini 2015. godine neto nekvalitetna aktiva neznatno je smanjena i iznosila je 418 miliona KM, a koeficijent 22,3%. Takođe, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

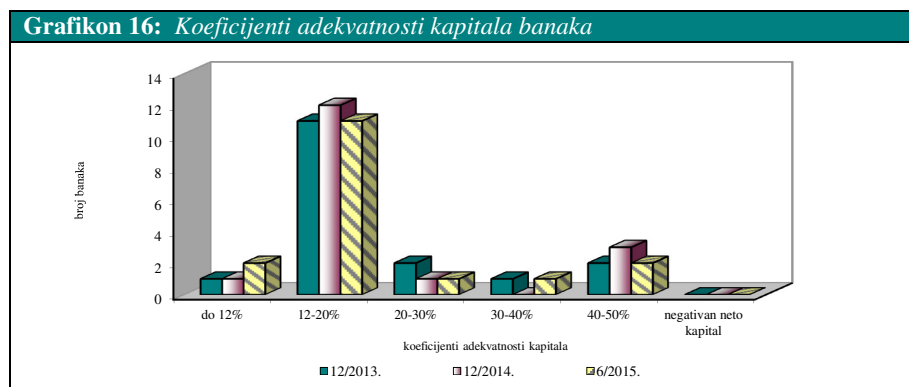
-000 KM-

Tabela 17: Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala					
OPIS	31.12.2013.	31.12.2014.	30.06.2015.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	2.157.896	1.981.641	2.022.491	92	102
2. RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	10.998.977	11.394.469	11.655.912	104	102
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	981.318	982.250	976.734	100	99
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	11.980.295	12.376.719	12.632.646	103	102
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	18,0%	16,0%	16,0%	89	100

¹⁴ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 30. 06. 2015. godine od 16,0% je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Od ukupno 17 banaka u F BiH sa 30. 06. 2015. godine, 15 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod dvije banke bio je ispod zakonskog minimuma. Prema analitičkim podacima 10 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2014. godine, u rasponu od 0,1 do 3,7 procentnih poena, dok je kod sedam banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 2 banke imaju stopu ispod 12% (10,6%, 9,7%),
- 6 banaka ima stopu između 12,0% i 14,7%,
- 4 banke imaju stopu između 15,3% i 15,9%,
- 2 banke imaju stopu između 18,7% i 22,7%,
- 3 banke imaju adekvatnost između 36,7% i 48,0%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalogala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i uticaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH, što

je dodatno pojačano uticajem ogromnih šteta izazvanih poplavama u proljeće i ljeto 2014. godine, kako na privredne subjekte i određene sektore, tako i na stanovništvo u tim područjima. Takođe su u fokusu i banke koje imaju negativne trendove u kvalitetu aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfolija kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na nivo koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego i uticao na stabilnost ukupnog bankarskog sistema.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počev od 31. 12. 2011. godine banke sačinjavaju i prezentiraju finansijske izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine i obaveza primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) u skladu sa kriterijama iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tabela 18: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u

OPIS	31.12.2013.	31.12.2014.	30.06.2015.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Rizična aktiva ¹⁵	13.517.944	14.119.056	14.580.387	104	103
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.504.174	1.551.075	1.591.819	103	103
3. I spravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke	1.255.162	1.253.270	1.258.369	100	100
4. P otrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke	411.515	447.920	478.685	109	107
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procjenjene gub.	156.866	199.889	224.360	127	112
7. Nerizične stavke	6.145.092	6.217.740	5.756.442	101	93
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	19.663.036	20.336.796	20.336.829	103	100

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁶ banaka u F BiH sa 30. 06. 2015. godine iznosila je 20,3 milijarde KM i na istom je nivou kao i na kraju 2014. godine. Rizična aktiva iznosi 14,6 milijardi KM i veća je za 3% ili 461 milion KM.

Nerizične stavke iznose 5,8 milijardi KM ili 28% ukupne aktive s vanbilansom i manje su za 7% ili 461 milion KM u odnosu na kraj 2014. godine.

¹⁵ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 217 miliona KM obezbjeđenih novčanim depozitom.

¹⁶ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 85/11 -prečišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu iznose 1,6 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama 1,3 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve¹⁷ iznose 479 miliona KM i veće su za 7% ili 31 milion KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti iznose 316 miliona KM i na istom su nivou, što je rezultat izmjene regulative, odnosno nedostajući iznos RKG iskazan na kraju poslovne godine (počev od 31. 12. 2012. godine) se ne pokriva na teret dobiti, ali i dalje predstavlja odbitnu stavku od kapitala i utiče na izračun stope adekvatnosti kapitala. Nedostajuće regulatorne rezerve¹⁸ sa 30. 06. 2015. godine iznose 224 miliona KM, s rastom od 12% ili 24 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine, što je rezultat kontinuiranog pogoršanja kvaliteta kreditnog portfolija.

Tabela 19: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

OPIS	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt.%	Iznos	Strukt.%	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Kredit	9.396.444	84,3	9.725.304 ¹⁹	84,1	9.985.632	83,3	103	103
Kamate	81.456	0,7	74.573	0,6	75.677	0,6	92	101
Dospjela potraživanja	1.144.042	10,3	1.184.588	10,2	1.253.889	10,5	103	106
Potraživanja po plać. garancijama	31.783	0,3	26.218	0,3	26.527	0,2	82	101
Ostali plasmani	201.786	1,8	194.440	1,7	222.147	1,8	96	114
Ostala aktiva	294.623	2,6	361.666	3,1	429.678	3,6	123	119
1.RIZIČNA BILANSNA AKTIVA	11.150.134	100,0	11.566.789	100,0	11.993.550	100,0	104	104
2. NERIZIČNA BILANSNA AKTIVA	5.523.506		5.806.579		5.544.264		105	95
3. BRUTO BILANSNA AKTIVA (1+2)	16.673.640		17.373.368		17.537.814		104	99
4. RIZIČNI VANBILANS	2.367.810		2.552.267		2.586.837		108	101
5. NERIZIČNI VANBILANS	621.586		411.161		212.178		66	52
6. UKUPNE VANBILANSNE STAVKE (4+5)	2.989.396		2.963.428		2.799.015		99	94
7. RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM (1+4)	13.517.944		14.119.056		14.580.387		104	103
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.145.092		6.217.740		5.756.442		101	93
9. AKTIVA S VANBILANSOM (3+6)	19.663.036		20.336.796		20.336.829		103	100

Bruto bilansna aktiva²⁰ iznosi 17,5 milijardi KM i manja je za 1% ili 164 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine, a rizična bilansna aktiva iznosi 12 milijardi KM, što je 68% bruto bilansne aktive i veća je 4% ili 427 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine. Nerizična bilansna aktiva iznosi 5,5 milijardi KM i manja je za 5% ili 262 miliona KM. Vanbilansne rizične stavke iznose 2,6 milijardi KM, s minimalnim rastom od 1% ili 35 miliona KM, a nerizične stavke 212 miliona KM, sa značajnim smanjenjem od 48% ili 199 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine.

Uticaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH je i dalje izražen, što se odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. U prvoj polovini 2015. godine ostvaren je blagi rast kredita od 3% ili 323 miliona KM, (u 2014. godini rast iznosio 3% ili 318 miliona KM). Ako se isključe efekti rasta kursa CHF valute (na dio portfolija koji je ima valutnu klauzulu u CHF), rast kredita bi iznosio 2,6%. Sa 30. 06. 2015. godine krediti su iznosili 11,5 milijardi KM i s učešćem od 70,5% (+1,4 procentna poena).

U prvoj polovini 2015. godine plasirano je ukupno 3,9 milijardi KM novih kredita, što je za 8% ili 293 miliona KM više u odnosu na isti period prethodne godine. Od ukupno plasiranih kredita na privredu se odnosi 67%, a na stanovništvo 29% (na kraju 2014. godine: privreda 69%, stanovništvo

¹⁷ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

¹⁸ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

¹⁹ Isključen iznos kredita od 168 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu).

²⁰ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

27%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 48%, kratkoročni 52% (31. 12. 2014. godine: dugoročni 47%, kratkoročni 53%).

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,3 milijarde KM imaju učešće od 55% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

Tabela 20: Sektorska struktura kredita								
SEKTORI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	142.010	1,3	190.401	1,7	218.589	1,9	134	115
Javna preduzeća	259.769	2,4	253.057	2,3	271.996	2,4	97	107
Privatna preduzeća i društ.	5.202.269	47,9	5.216.068	46,7	5.274.955	45,9	100	101
Bankarske institucije	6.671	0,1	10.449	0,1	5.083	0,0	157	49
Nebankarske finansijske instit.	37.791	0,3	43.424	0,3	59.581	0,5	115	137
Gradani	5.194.971	47,9	5.448.307	48,8	5.650.575	49,2	105	104
Ostalo	8.919	0,1	8.571	0,1	12.441	0,1	96	145
UKUPNO	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	11.493.220	100	103	103

U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna preduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. U prvoj polovini 2015. godine nastavljen je trend povećanja učešća kredita stanovništva, ostvaren je rast od 4% ili 202 miliona KM i sa 30. 06. 2015. godine iznosili su 5,7 milijardi KM, dok je učešće povećano sa 48,8% na 49,2%. Krediti dati privatnim preduzećima iznose 5,3 milijarde KM, sa neznatnim rastom od 1% ili 59 miliona KM, a učešće je smanjeno sa 46,7% na 45,9%.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 06. 2015. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, učešće kredita je isto kao na kraju 2014. godine: učešće kredita za finansiranje potrošnih dobara²¹ iznosi 77%, učešće stambenih kredita iznosi 20%, a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 62,1%, a privatnim preduzećima 46% ukupnih kredita datih ovim sektorima (na kraju 2014. godine: stanovništvo 62,4%, privatna preduzeća 47,5%).

Valutna struktura kredita: najveće učešće od 64% ili 7,4 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: sedam milijardi KM ili 97%, CHF: 223 miliona KM ili 3%), krediti u domaćoj valuti 35% ili četiri milijarde KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 75 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 70 miliona KM ili 92%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 223 miliona KM iznosi 2% ukupnog kreditnog portfolia i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sistemu. U odnosu na kraj 2014. godine, a zbog rasta kursa CHF valute, krediti s valutnom klauzulom u CHF valuti su veći za 8% ili 17 miliona KM.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identifikiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli.

²¹ Uključeno kartično poslovanje.

Tabela 21: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)

Kategorija klasifikacije	31.12.2013.			31.12.2014.			30.06.2015.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	10.754.079	79,6	215.083	11.494.730	81,4	229.895	11.925.496	81,8	238.510	107	104
B	1.094.361	8,1	93.547	955.518	6,8	83.031	960.164	6,6	76.632	87	100
C	356.646	2,6	90.541	272.134	1,9	64.168	288.104	1,9	71.998	76	106
D	502.803	3,7	295.224	523.939	3,7	301.942	490.048	3,4	288.104	104	93
E	810.055	6,0	809.779	872.735	6,2	872.039	916.575	6,3	916.575	108	105
Rizična ak. (A-E)	13.517.944	100,0	1.504.174	14.119.056	100,0	1.551.075	14.580.387	100,0	1.591.819	104	103
Klasifikovana (B-E)	2.763.865	20,4	1.289.091	2.624.326	18,6	1.321.180	2.654.891	18,2	1.353.309	95	101
Nekvalitetna (C-E)	1.669.504	12,4	1.195.544	1.668.808	11,8	1.238.149	1.694.727	11,6	1.276.677	100	102
Nerizična akt.²²	6.145.092			6.217.740			5.756.442			101	93
UKUPNO (rizična i nerizična)	19.663.036			20.336.796			20.336.829			103	100

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i učešća u ukupnim kreditima. U prvoj polovini 2015. godine dospjela potraživanja su imala relativno visok rast od 6% ili 70 miliona KM (u 2014. godini 3% ili 35 miliona KM) i sa 30. 06. 2015. godine dostigla su iznos od 1,3 milijarde KM, a učešće je povećano sa 10,8% na 11,1%.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da su u prvoj polovini 2015. godine ključni pokazatelji kvaliteta aktive neznatno promijenjeni u odnosu na kraj 2014. godine. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno deset banaka ima pokazatelje učešća klasifikovane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a osam banaka ima učešće nekvalitetne u odnosu na rizičnu lošije od bankarskog sektora.

Klasifikovana aktiva je sa 30. 06. 2015. godine iznosila 2,6 milijardi KM, a nekvalitetna 1,7 milijardi KM.

Klasifikovana aktiva (B-E) je povećana za 1% ili 30 miliona KM (u 2014. godini pad od 5% ili 139 miliona KM). Nakon visokog rasta B kategorije u prvom kvartalu (10% ili 93 miliona KM), u drugom kvartalu, zbog pogoršanja (pomjeranja) klasifikacije značajnog iznosa kreditne izloženosti iz B u C kategoriju kod jedne banke u sistemu, B kategorija je sa 30. 06. 2015. godine zadržana na istom nivou u odnosu na kraj prošle godine (u 2014. godini pad od 13% ili 139 miliona KM). Nekvalitetna aktiva (C-E) je povećana za 2% ili 26 miliona KM (u 2014. godini nekvalitetna aktiva je zadržana na istom nivou), uz napomenu da je za šest mjeseci 2015. godine trajno otpisano 27 miliona KM aktive. U prvoj polovini 2015. godine prisutan je rast E kategorije 5% ili 44 miliona KM (u 2014. godini rast je iznosio 8% ili 63 miliona KM), sa skoro istim učešćem od 6,3%, a što ukazuje da je i dalje prisutno „kvarenje“ kreditnog portfolia.

Koeficijent iskazan kroz učešće klasifikovane u rizičnoj aktivni iznosi 18,2%, a smanjenje za 0,4 procentna poena u odnosu na kraj 2014. godine je rezultat rasta od 4% ili 431 milion KM aktive klasifikovane u A kategoriju (dobra aktiva).

Najvažniji pokazatelj kvaliteta aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 11,6%, što je niže za 0,2 procentna poena u odnosu na kraj 2014. godine. Međutim, to treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije iznosi 6,6% (na kraju 2014. godine 6,8%), te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

²² Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2. stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

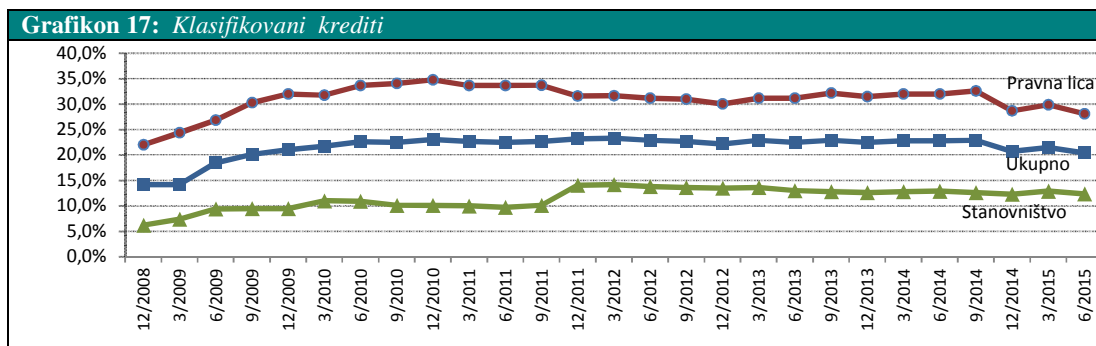
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim licima.

Tabela 22: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	31.12.2014.					30.06.2015.					INDEKS 14(12/6)		
	Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		Stanovni Učešće		Pravna Učešće			UKUPNO	
	štvo	%	lica	%	Iznos	Učešće	štvo	%	lica	%		Iznos	Učešće
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	4.775.466	87,6	4.080.845	71,3	8.856.311	79,3	4.947.315	87,6	4.200.669	71,9	9.147.984	79,6	103
B	144.930	2,7	595.817	10,4	740.747	6,6	154.598	2,7	591.611	10,1	746.209	6,5	101
C	64.360	1,2	199.117	3,5	263.477	2,4	65.242	1,1	212.695	3,6	277.937	2,4	105
D	82.705	1,5	416.311	7,3	499.016	4,5	84.153	1,5	383.557	6,6	467.710	4,1	94
E	380.846	7,0	429.880	7,5	810.726	7,2	399.267	7,1	454.113	7,8	853.380	7,4	105
UKUPNO	5.448.307	100,0	5.721.970	100,0	11.170.277	100,0	5.650.575	100,0	5.842.645	100,0	11.493.220	100,0	103
Klas. kred. B-E	672.841	12,3	1.641.125	28,7	2.313.966	20,7	703.260	12,4	1.641.976	28,1	2.345.236	20,4	101
Nekv. kred C-E	527.911	9,7	1.045.308	18,3	1.573.219	14,1	548.662	9,7	1.050.365	18,0	1.599.027	13,9	102
		48,8		51,2		100,0		49,2		50,8		100,0	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		29,1		70,9		100,0		30,0		70,0		100,0	
Nekvalitetni C-E		33,6		66,4		100,0		34,3		65,7		100,0	
Kategorija B		19,6		80,4		100,0		20,7		79,3		100,0	

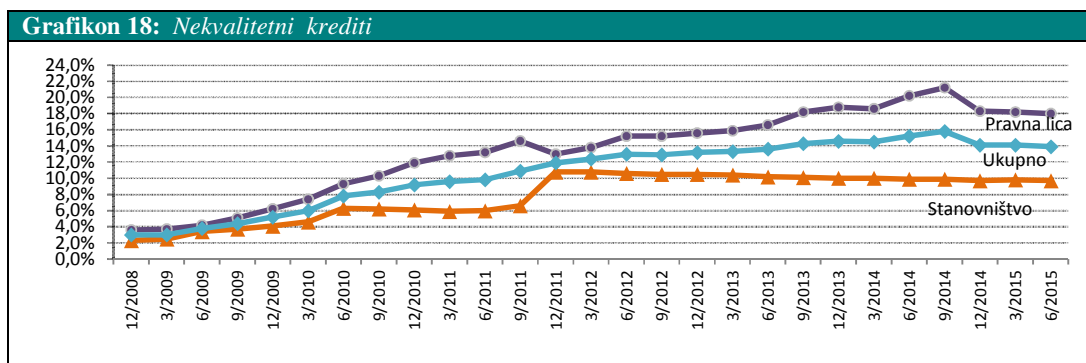
Indikatori kvaliteta kredita su neznatno promjenjeni u odnosu na kraj prethodne godine, učešće klasifikovanih kredita je blago smanjeno na 20,4% (-0,3 procentna poena), s neznatnim nominalnim rastom od 1% ili 31 milion KM, i to kod stanovništva za 4,5% ili 30 miliona KM, dok su pravna lica zadržana na istom nivou.

Učešće nekvalitetnih kredita, kao ključni indikator kvaliteta kredita, blago je smanjeno sa 14,1% na 13,9%. Ukupni nekvalitetni krediti su imali blagi rast od 2% ili 26 miliona KM, kao rezultat rasta nekvalitetnih kredita stanovništva za 4% ili 21 milion KM, dok su pravna lica zadržana na istom nivou. Ako se isključe efekti rasta kursa CHF valute, nekvalitetni krediti su na istom nivou u odnosu na kraj prethodne godine.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima u iznosu od 5,8 milijardi KM, sa 30. 06. 2015. godine u kategorije B do E klasificirano je i dalje zabrinjavajuće visokih 28,1% ili 1,6 milijardi KM, što je smanjenje za 0,6 procentnih poena u odnosu na kraj 2014. godine (u 2014. godini učešće je smanjeno za 1,8 procentnih poena), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,7 milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano je 12,4% ili 703 miliona KM, što je povećanje za 0,1 procentni poen u odnosu na kraj 2014. godine (u 2014. godini učešće je smanjeno za 0,3 procentna poena), što je takođe visok nivo.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Najvažniji indikator kvaliteta kreditnog portfolija je učešće nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravna lica se odnosi 66%, a na stanovništvo 34%, kao i na kraju 2014. godine. U prvoj polovini 2015. godine učešće nekvalitetnih kredita kod sektora stanovništva je na istom nivou, dok je kod pravnih lica blago smanjeno. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 18% ili jedna milijarda KM, što je za 0,3 procentna poena manje nego na kraju 2014. godine (u 2014. godini učešće je smanjeno za 0,5 procentnih poena). Za sektor stanovništva isti iznose 9,7% ili 549 miliona KM (u 2014. godini učešće smanjeno za 0,3 procentna poena).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tabela 23: Granska koncentracija kredita

OPIS	31.12.2014.				30.06.2015.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	123.863	1,1	24.336	19,6	128.156	1,1	24.772	19,3	103	102
Proizvodnju (IND)	1.596.479	14,3	376.607	23,6	1.596.403	13,9	372.616	23,3	100	99
Gradevinarstvo (CON)	381.631	3,4	111.056	29,1	432.894	3,8	120.938	27,9	113	109
Trgovinu (TRD)	2.263.740	20,3	349.642	15,4	2.325.479	20,2	333.099	14,3	103	95
Ugostiteljstvo (HTR)	165.227	1,5	26.039	15,8	186.242	1,6	26.908	14,4	113	103
Ostalo ²³	1.191.030	10,7	157.628	13,2	1.173.471	10,2	172.032	14,7	99	109
UKUPNO 1.	5.721.970	51,2	1.045.308	18,3	5.842.645	50,8	1.050.365	18,0	102	100
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.210.605	37,7	316.997	7,5	4.414.757	38,4	327.266	7,4	105	103
Stambenu izgradnju	1.109.191	9,9	176.846	15,9	1.112.754	9,7	186.368	16,7	100	105
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	128.511	1,2	34.068	26,5	123.064	1,1	35.028	28,5	96	103
UKUPNO 2.	5.448.307	48,8	527.911	9,7	5.650.575	49,2	548.662	9,7	104	104
UKUPNO (1.+2.)	11.170.277	100,0	1.573.219	14,1	11.493.220	100,0	1.599.027	13,9	103	102

²³ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Najveće učešće u ukupnim kreditima pravnih lica imaju sektori trgovine 20,2% i proizvodnje 13,9%, a kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju 38,4% i stambeni krediti 9,7% (na kraju 2014. godine: trgovina 20,3%, proizvodnja 14,3%, opća potrošnja 37,7% i stambeni krediti 9,9%).

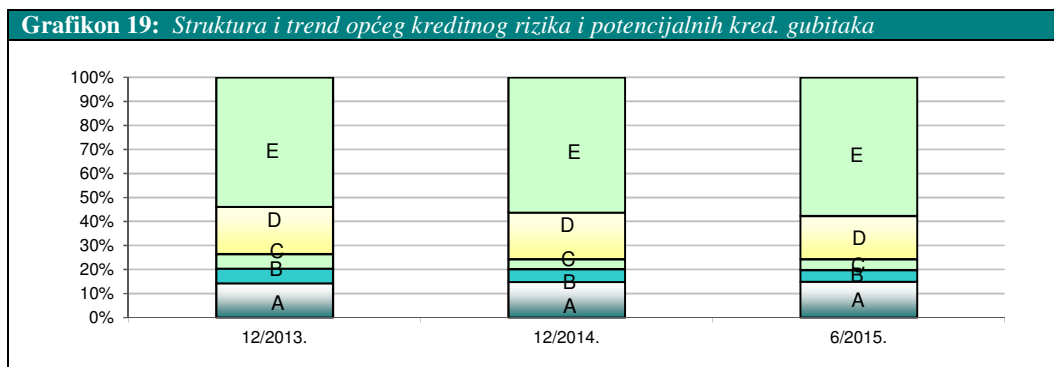
Već duži period negativan i jak uticaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja učešća nekvalitetnih kredita. Sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nisko učešće od svega 3,8%, i dalje ima najveće učešće nekvalitetnih kredita od 27,9%, sa trendom daljeg smanjenja: u prvoj polovini 2015. godine smanjeno je za 1,2 procentna poena (u 2014. godini smanjeno je za 1,8 procentnih poena), iako je zabilježen nominalni rast nekvalitetnih kredita za 9% ili 10 miliona KM, dok je na nivou sektora ostvaren kreditni rast od 13% ili 52 miliona KM. Takođe, kod sektora poljoprivrede, iako ima najmanje učešće od 1,1%, nekvalitetni krediti imaju visoko učešće od 19,3% (12/14: 19,6%), kao rezultat rasta nekvalitetnih kredita za 2% ili 436 hiljada KM.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim učešćem u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (20,2%) i proizvodnje (13,9%). Nivo kredita plasiranih sektoru proizvodnje od 1,6 milijardi KM ostao je isti kao i na kraju 2014. godine, dok su nekvalitetni krediti u prvoj polovini 2015. godine neznatno smanjeni za 1% ili četiri miliona KM, odnosno na 373 miliona KM, što je uticalo na pad učešća sa 23,6% na 23,3% (u 2014. godini rast je iznosio 13% ili 43 miliona KM, a učešće je povećano za dva procentna poena, odnosno na nivo od 23,6%). S druge strane, kreditiranje sektora trgovine u prvoj polovini 2015. godine povećano je za 3% ili 62 miliona KM, odnosno na nivo od 2,3 milijarde KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora smanjeni su za 5% ili 16 miliona KM, sa 30. 06. 2015. godine iznosili su 333 miliona KM, a učešće je smanjeno za 1,1 procentni poen, odnosno na 14,3% (u 2014. godini ostvaren je pad od 11% ili 42 miliona KM, a učešće je smanjeno sa 17,1% na 15,4%), što je znatno bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

Kod stanovništva je prisutan blagi rast nekvalitetnih kredita kod sve tri grupe kredita po namjeni, a najviše kod stambenih kredita: za 5% ili 10 miliona KM. Najlošiji pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita od 28,5% (na kraju 2014. godine 26,5%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim učešćem od 1,1% u ukupnim kreditima. Relativno visoko učešće nekvalitetnih kredita od 16,7% imaju stambeni krediti (na kraju 2014. godine 15,9%), dok krediti za opću potrošnju, s najvećim učešćem od 38,4% u ukupnim kreditima, imaju najniže učešće nekvalitetnih kredita od 7,4% (na kraju 2014. godine 7,5%).

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 24: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka								
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A	215.083	14,3	229.895	14,8	238.510	15,0	107	104
B	93.547	6,2	83.031	5,4	76.632	4,8	89	92
C	90.541	6,0	64.168	4,1	71.998	4,5	71	112
D	295.224	19,6	301.942	19,5	288.104	18,1	102	95
E	809.779	53,9	872.039	56,2	916.575	57,6	108	105
UKUPNO	1.504.174	100,0	1.551.075	100,0	1.591.819	100,0	103	103

Analizirajući nivo obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2014. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 3% ili 41 milion KM i iznose 1,6 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 4% ili devet miliona KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su veće za 2% ili 32 miliona KM. Po kategorijama klasifikacije, kretanja su bila u oba smjera: rezerve za B kategoriju su smanjene za 8% ili šest miliona KM i iznose 77 miliona KM, dok su rezerve za nekvalitetnu aktivu povećane za 3% ili 38 miliona KM, odnosno na nivo od 1,3 milijarde KM, najviše po osnovu rasta rezervi za E kategoriju od 5% ili 44 miliona KM i rasta rezervi za C kategoriju od 12% ili osam miliona KM, dok su rezerve za D kategoriju smanjene za 5% ili 14 miliona KM. Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke je rezultat konstantnog pogoršanja kreditnog portfolia, a što je posljedica djelovanja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive sa vanbilansom, iznosi 9,3% i manji je za 0,1 procentni poen u odnosu na kraj 2014. godine.

Sa 30. 06. 2015. godine banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 25%, D kategoriju 58,8% i E 100% (na kraju 2014. godine: B 8,8%, C 24,2%, D 57,7% i E 100%).²⁴

U skladu sa MRS/MSFI banke su obavezne umanjena vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilansne stavke i rezerviranja za rizične vanbilansne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilans i vanbilans) i stavki u statusu neizmirenja obaveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu sa internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dati su u sljedećoj tabeli.

²⁴ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Tabela 25: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)				INDEKS
	31.12.2014.		30.06.2015.		
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	14.119.056	100,0%	14.580.387	100,0%	103
a) Stavke u statusu neizmirenja obaveza (default)	1.802.238	12,8%	1.786.195	12,3%	99
a.1. bilansne stavke u defaultu	1.784.233		1.769.558		99
a.2. vanbilansne stavke u defaultu	18.005		16.637		92
b) Stavke u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	12.316.818	87,2%	12.794.192	87,7%	104
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.253.270	100,0%	1.258.369	100,0%	100
a) Ispravke vrijednosti za default	1.106.595	88,3%	1.105.278	87,8%	100
a.1. Ispravke vrijednosti bilansnih stavki u defaultu	1.099.846		1.098.685		100
a.2. Rezerve za vanbilans u defaultu	6.749		6.593		98
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²⁵)	146.675	11,7%	153.091	12,2%	104
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	11.170.277	100,0%	11.493.220	100,0%	103
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.719.139	15,4%	1.707.799	14,9%	99
b) Krediti u statusu izmirenja obaveza (performing loans)	9.451.138	84,6%	9.785.421	85,1%	104
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.160.481	100,0%	1.171.350	100,0%	101
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.045.863	90,1%	1.050.241	89,7%	100
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	114.618	9,9%	121.109	10,3%	106
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (default)	61,4%		61,9%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim isprawkama vrijednosti	8,9%		8,6%		

Kreditni u statusu neizmirenja obaveza (default) u prvoj polovini 2015. godine blago su smanjeni za 1% ili 11 miliona KM (u 2014. godini rast je iznosio 9% ili 155 miliona KM), dok su nekvalitetni krediti rasli za 2%. Učešće kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjeno za 0,5 procentnih poena i iznosi 14,9%, a nekvalitetnih kredita 13,9%. Učešće svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni je smanjeno za 0,5 procentnih poena i iznosi 12,3%.

Pokrivenost stavki u defaultu isprawkama vrijednosti je povećana i iznosi 61,9% (na kraju 2014. godine 61,4%) zbog blagog pada defaulta (1%), dok su ispravke vrijednosti za default ostale na istom nivou. Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je takođe povećana i iznosi 75,3% (na kraju 2014. godine: 74,2%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets) je na istom nivou i iznosi 1,2%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim isprawkama vrijednosti blago smanjena i iznosi 8,6% (na kraju 2014. godine 8,9%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je blago smanjena sa 11% na 10,9%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 06. 2014. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama²⁶.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovini 2014. godine, od ukupno primljenih 296 zahtjeva za moratorij na kreditne obaveze, odobrile 207 zahtjeva u ukupnom iznosu od 34 miliona KM ili 70% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za moratorij. Sa 30. 06.2015. godine stanje navedenih kredita iznosi 31 milion KM, od čega se na pravna lica odnosi 27 miliona KM, a na fizička lica četiri miliona KM.

²⁵ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

²⁶ "Službene novine F BiH", br.55/14.

Takođe, u skladu s navedenom Odlukom, banke su u drugoj polovini 2014. godine, od ukupno primljenih 285 zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obaveza, odobrile 190 zahtjeva u ukupnom iznosu od 39 miliona KM ili 67% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obaveza. Sa 30. 06. 2015. godine stanje restrukturiranih kredita iznosi 39 miliona KM od čega se na pravna lica odnosi 38 miliona KM, a na fizička lica jedan milion KM. Kod navedene kategorije kredita nije zabilježeno smanjenje izloženosti, iz razloga što restrukturirani krediti obuhvataju i kredite sa moratorijem po isteku moratorija.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 30. 06. 2015. godine imaju veoma nisko učešće: moratorij 0,27% i restrukturiranje 0,34%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jemstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. godine propisala izvještaj o otplati kredita na teret jemaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jemci. Prema izvještajima banaka u F BiH sa 30. 06. 2015. godine, od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.162.269, 1.335 kreditnih partija su otplaćivali jemci (1.507 jemca). Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sistem je nizak i iznosi svega 0,35% i 0,11%.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Takođe, analizirajući kvalitet aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka).

Nakon izrazito visokog rasta nekvalitetnih kredita kod „domaćih“ banaka u prethodnom periodu (45% u 2013. godini, 7% u 2014. godini) u prvoj polovini 2015. godine je zabilježen blagi pad od 3% ili šest miliona KM, a kod banaka u većinskom stranom vlasništvu prisutan je blagi rast od 2% ili 28 miliona KM (u 2014. godini nekvalitetni krediti su smanjeni za 4%). Učešće nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 13%, a kod „domaćih banaka“ 30%, što je posljedica neadekvatnih i slabih sistema upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita, kao i nerazvijene risk funkcije. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njenog značaja i kvaliteta rada. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica.

Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 26: Transakcije s povezanim licima					
Opis	DATI KREDITI ²⁷			INDEKS	
	31.12.2013.	31.12.2014.	30.06.2015.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	123.889	160.135	169.026	129	106
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	570	409	437	72	107
Upravi banke	2.507	1.994	2.815	79	141
UKUPNO	126.966	162.538	172.278	128	106
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	16.046	21.826	12.845	136	59

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 6%, zbog povećanja izloženosti kod dvije banke, a potencijalne obaveze su smanjene za 41%. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika na nivou sistema nizak. Međutim, evidentno je da je ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u „domaćim bankama“ u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšan kvalitet upravljanja ovim rizikom.

²⁷ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH, u prvoj polovini 2015. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 131 milion KM, što je za visokih 53% ili 46 miliona KM više u odnosu na isti period prošle godine. Pozitivan efekat na finansijski rezultat sistema prevashodno je imalo ostvarenje veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale u istom periodu prošle godine (efekat 39 miliona KM), te ostvarenje dobiti kod jedne banke koja je prošle godine poslovala sa gubitkom (efekat devet miliona KM). S druge strane, negativan efekat od tri miliona KM je prvenstveno rezultat ostvarenja manje dobiti kod nekoliko banaka, te ostvarenog gubitka kod jedne banke, koja je u istom periodu prošle godine poslovala pozitivno.

Najveći uticaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka i dalje je prvenstveno rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011. godine), što posljedično ima uticaj na manji nivo troškova ispravki vrijednosti. Smanjenje kamatnog prihoda se i dalje kompenzira većim smanjenjem kamatnih rashoda, što rezultira rastom neto kamatnog prihoda, a što je, uz i dalje dobru operativnu profitabilnost (rast operativnih prihoda po osnovu naknada i efikasno upravljanje operativnim rashodima), uticalo na ostvarenje veće dobiti u odnosu na isti period prošle godine.

Pozitivan finansijski rezultat od 132 miliona KM ostvarilo je 16 banaka i isti je veći za 39% ili 37 miliona KM u odnosu na isti period prošle godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od jedan milion KM iskazan je kod jedne banke i isti je znatno manji (89%) u odnosu na isti period prošle godine.

-000 KM-

Tabela 27: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak

Opis	30.06.2013.		30.06.2014.		30.06.2015.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-5.813	3	-9.362	1	-1.028	1
Dobit	88.504	14	94.701	16	131.940	16
Ukupno	82.691	17	85.339	17	130.912	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (132 miliona KM) 70% ili 93 miliona KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 47%, dok se gubitak od jedan milion KM odnosi na jednu srednju banku sa učešćem aktive u sistemu od 6%. Analitički podaci pokazuju da ukupno 11 banaka ima bolji finansijski rezultat (za 48 miliona KM), dok šest banaka imaju lošiji rezultat (za tri miliona KM).

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sistema poboljšana, posebno kod većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego u istom periodu prošle godine, što je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa, a kod najvećih banaka i povećanja prihoda iz osnova naknada za izvršene usluge. Međutim, cijeniti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utiču na održivost i kvalitet zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaći kreditni rizik i negativne trendove u kvalitetu aktive u posljednjih nekoliko godina, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana, a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravki vrijednosti (nakon implementacije MRS-a 39 i 37), što je najvažniji faktor koji je uticao na poboljšanje finansijskog rezultata u većini banaka u zadnje tri godine. Navedeno upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnom nivou.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 449 miliona KM, što je povećanje u odnosu na isti period prošle godine od 5% ili 21 milion KM. Ukupni nekamatni rashodi iznose 318 miliona KM, sa stopom pada od 7% ili 25 miliona KM u odnosu na isti period prošle godine, što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sistema.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita (kod većine banaka) za 3,6%, smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat smanjenja aktivnih kamatnih stopa i rasta loših kredita, imalo je za posljedicu dalji pad kamatnih prihoda. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na isti period prošle godine, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, znatno niži kamatni prihodi kod dvije veće banke, najvećim dijelom uticali su na smanjenje na nivou sistema. Kamatni prihodi iznose 380 miliona KM, što je za 2% ili šest miliona KM manje nego u istom periodu prošle godine, sa smanjenjem učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 90,2% na 84,6%. Najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima koji su zabilježili najveći nominalni pad od četiri miliona KM ili 1%, sa smanjenim učešćem u ukupnim prihodima sa 80,9% na 76,3%.

Positivna kretanja zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u odnosu na isti period prethodne godine imali znatno veću stopu pada (-13%) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-2%), a nominalno kamatni rashodi smanjeni su za 15 miliona KM, a kamatni prihodi za šest miliona KM. Kamatni rashodi iznose 101 milion KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 26,9% na 22,4%. Kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 88 miliona KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 10% ili 10 miliona KM, kao rezultat strukture depozitne osnove (veće učešće depozita koji nose nižu kamatnu stopu), što je rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za uporedni period sa 2,13% na 1,91%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose osam miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine bilježe smanjenje od 24%, sa smanjenjem učešća sa 2,8% na 1,7%.

Kao rezultat većeg pada kamatnih rashoda (-13%) od pada kamatnih prihoda (-2%), neto kamatni prihod povećan je za 3% ili devet miliona KM i iznosi 280 miliona KM, sa smanjenim učešćem u strukturi ukupnog prihoda sa 63,2% na 62,2%.

Operativni prihodi iznose 170 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 8% ili 12 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 36,8% na 37,8%. U okviru operativnih prihoda najveće učešće imaju naknade za izvršene usluge koje imaju rast od 7% ili sedam miliona KM. Ostali operativni prihodi povećani su za 12% ili tri miliona KM, što je prvenstveno rezultat povećanja prihoda od smanjenja rezervisanja kod određenog broja banaka.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 318 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine niži su za 7% ili 25 miliona KM, prvenstveno kao rezultat smanjenja troškova ispravke vrijednosti. Istovremeno, njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 80,1% na 70,9%. Troškovi ispravke vrijednosti iznose 38 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine niži su za 43% ili 28 miliona KM (od toga se na jednu veliku banku odnosi 16 miliona KM), što se pozitivno odrazilo na smanjenje njihovog učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 15,4% na 8,4%.

S druge strane, operativni rashodi s iznosom od 242 miliona KM i učešćem od 54% u ukupnom prihodu, bilježe neznatan rast od 1% ili dva miliona KM, po osnovu rasta ostalih operativnih troškova koji su povećani za 11% ili pet miliona KM. Troškovi plata i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda smanjeni za 2% ili dva miliona KM i iznose 121 milion KM ili 26,8% ukupnog prihoda, dok su troškovi fiksne aktive, sa padom od 1%, iznose 72 miliona KM, što je učešće u ukupnom prihodu od 16%. Banke su u periodu nakon izbivanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan uticaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog obima kreditnih aktivnosti i pada kvaliteta kreditnog portfolija.

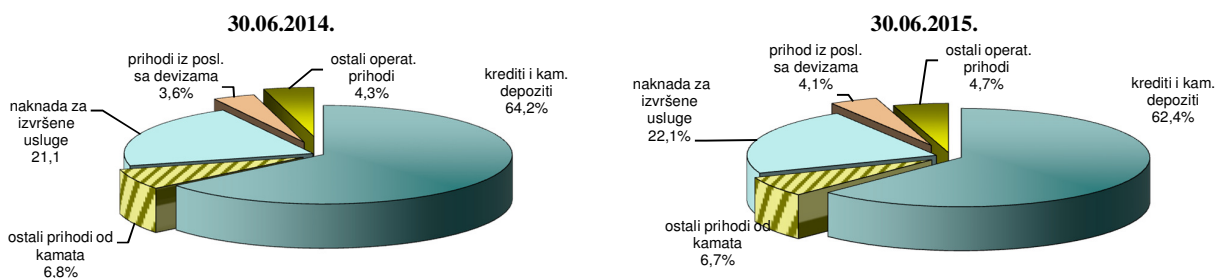
Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tabela 28: Struktura ukupnih prihoda

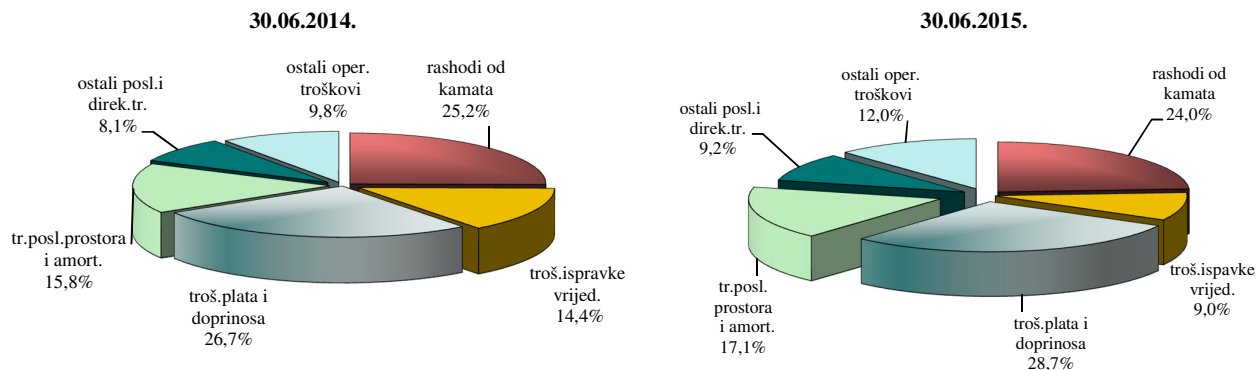
Struktura ukupnih prihoda	30.06.2013.		30.06.2014.		30.06.2015.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	1.026	0,2	2.489	0,5	647	0,1	243	26
Kredit i poslovi lizinga	351.026	64,8	346.714	63,7	342.837	62,3	99	99
Ostali prihodi od kamata	37.225	6,8	37.272	6,8	36.912	6,7	100	99
UKUPNO	389.277	71,8	386.475	71,0	380.396	69,1	99	98
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	107.733	19,9	114.775	21,1	121.549	22,1	107	106
Prihodi iz posl. sa devizama	19.106	3,5	19.405	3,6	22.390	4,1	102	115
Ostali operativni prihodi	26.000	4,8	23.408	4,3	25.854	4,7	90	110
UKUPNO	152.839	28,2	157.588	29,0	169.793	30,9	103	108
UKUPNI PRIHODI (I + II)	542.116	100,0	544.063	100,0	550.189	100,0	100	101

Grafikon 20: Struktura ukupnih prihoda

Tabela 29: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	30.06.2013.		30.06.2014.		30.06.2015.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	104.333	22,9	98.178	21,4	87.946	21,0	94	90
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	11.719	2,6	10.183	2,2	7.721	1,8	87	76
Ostali rashodi od kamata	5.932	1,3	7.045	1,6	5.089	1,2	119	72
UKUPNO	121.984	26,8	115.406	25,2	100.756	24,0	95	87
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.usklađenje	54.397	11,9	66.088	14,4	37.696	9,0	121	57
Troškovi plata i doprinosa	121.419	26,6	122.503	26,7	120.517	28,7	101	98
Troškovi posl.prostora i amortizacija	76.433	16,8	72.377	15,8	71.614	17,1	95	99
Ostali poslovni i direktni troškovi	35.501	7,8	37.371	8,1	38.757	9,2	105	104
Ostali operativni troškovi	46.276	10,1	44.979	9,8	49.898	12,0	97	111
UKUPNO	334.026	73,2	343.318	74,8	318.482	76,0	103	93
UKUPNI RASHODI (I + II)	456.010	100,0	458.724	100,0	419.238	100,0	101	91

Grafikon 21: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tabeli dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

KOEFICIJENTI	30.06.2013.	30.06.2014.	30.06.2015.
Dobit na prosječnu aktivu	0,6	0,6	0,8
Dobit na prosječni ukupni kapital	3,7	3,6	5,2
Dobit na prosječni dionički kapital	7,0	7,0	10,5
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	1,8	1,8	1,7
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	1,0	1,0	1,1
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	2,8	2,8	2,8
Poslovni i direktni rashodi ²⁸ /prosječna aktiva	0,6	0,7	0,5
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	1,6	1,6	1,5
Ukupni nekatatni rashodi/ prosječna aktiva	2,3	2,2	2,0

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, može se zaključiti da, kao rezultat izuzetno visokog rasta iznosa ostvarene dobiti u odnosu na uporedni period prethodne godine, kao i rasta prosječne aktive (5%), ROAA (zarada na prosječnu aktivu) bilježi povećanje sa 0,6% na 0,8%, dok ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) bilježi povećanje sa 7,0% na 10,5%. Pokazatelj produktivnosti banaka, mjereno odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (2,8%), ostao je isti kao i na kraju uporednog perioda prethodne godine, kao rezultat istovremenog rasta i ukupnog prihoda i prosječne aktive. Zbog smanjenja troškova ispravke vrijednosti, koeficijent poslovni i direktni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu poboljšao je sa 0,7% na 0,5%, kao i ukupni nekatatni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu sa 2,2% na 2,0%.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog posljedica ekonomske i finansijske krize na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod utjecajem i zavisice od dva ključna faktora: a) dalje kretanje i trend u kvalitetu aktive, odnosno nivo kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. S druge strane, prisutno usporavanje i pad ekonomskih aktivnosti utiče na smanjenje potražnje za kreditima, ali i restriktivniji pristup na strani ponude (banaka), direktno će se odraziti na profitabilnost ukupnog bankarskog sektora i u narednom periodu. Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekatatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvalitet i efikasnost uspostavljenih sistema upravljanja rizicima, jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

²⁸ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01. 07. 2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁹ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove koji posluju na teritoriji F BiH, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom³⁰.

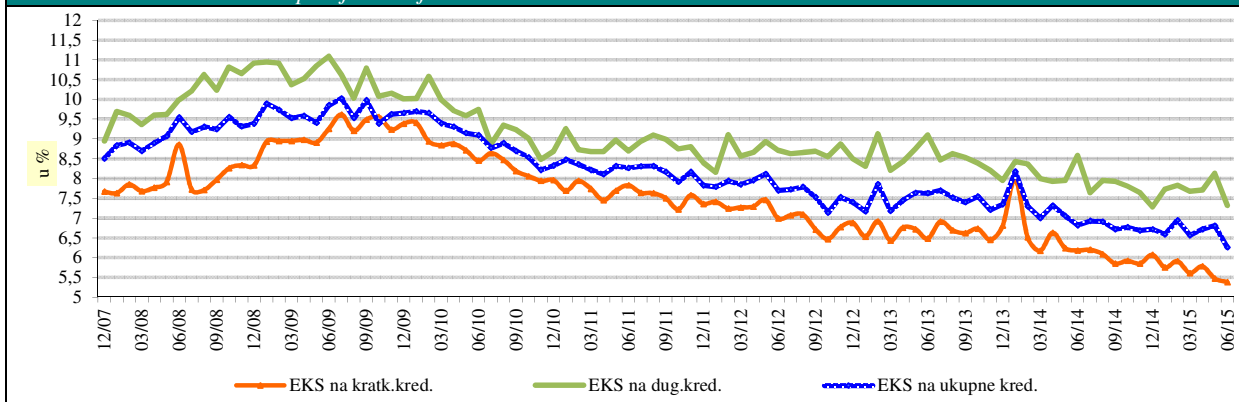
U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privreda i stanovništvo) za decembar 2013. godine, mart, juni i decembar 2014. godine, te mart i juni 2015. godine.

Tabela 31 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite												
OPIS	12/2013.		03/2014.		06/2014.		12/2014.		03/2015.		06/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	6,18	6,81	5,81	6,17	5,70	6,24	5,58	6,07	5,23	5,61	5,03	5,38
1.1. Privredi	6,21	6,79	5,78	6,07	5,64	6,13	5,55	5,99	5,19	5,49	5,01	5,30
1.2. Stanovništvu	6,42	8,51	8,27	11,80	8,32	11,72	6,57	8,90	8,07	11,60	7,68	11,47
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	7,31	7,95	7,22	8,00	6,81	7,44	6,00	7,28	6,81	7,68	6,49	7,32
2.1. Privredi	6,83	7,17	6,72	7,18	6,03	6,30	5,29	6,76	6,20	6,65	5,50	6,03
2.2. Stanovništvu	7,93	8,95	7,64	8,64	7,54	8,47	7,50	8,60	7,38	8,54	7,35	8,43
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	6,72	7,35	6,45	7,00	6,24	6,82	5,80	6,72	5,97	6,57	5,70	6,26
3.1. Privredi	6,41	6,92	5,99	6,32	5,76	6,18	5,43	6,32	5,43	5,77	5,15	5,52
3.2. Stanovništvu	7,84	8,92	7,65	8,74	7,56	8,58	7,44	8,62	7,40	8,64	7,36	8,52

²⁹ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 48/12-prečišćeni tekst i 23/14).

³⁰ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Grafikon 22: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

U prvoj polovini 2015. godine ponderisana EKS na kredite bilježi oscilacije unutar 0,69 procentnih poena, sa najvećom stopom zabilježenom u februaru od 6,95%, a najmanjom u junu od 6,26%, a ista je ujedno manja za 0,46 procentnih poena u odnosu na nivo iz decembra 2014. godine.

Ponderisane kamatne stope na dugoročne kredite u prvoj polovini 2015. godine bilježe veće oscilacije, i to unutar 0,81 procentnog poena, nego na kratkoročne, koje su se kretale unutar 0,53 procentna poena.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite u junu 2015. godine iznosila je 5,38%, što je za 0,69 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2014. godine, dok je ponderisana EKS na dugoročne kredite u junu 2015. godine iznosila 7,32%, što je neznatno veće od nivoa iz decembra 2014. godine (12/2014:7,28%).

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu³¹, u posmatranom periodu 2015. godine kretale su se u istom smjeru. Ponderisana EKS na kredite odobrene privredi, koja je još uvijek niža od EKS na kredite stanovništvu, smanjena je sa 6,32% iz decembra 2014. godine na nivo od 5,52% u junu 2015. godine. Trend pada ponderisanih EKS privrede zabilježen je i kod kratkoročnih (sa 5,99% na 5,30%) i kod dugoročnih kredita (sa 6,76% na 6,03%).

EKS na kredite plasirane stanovništvu u junu 2015. godine iznosila je 8,52% što je za 0,10 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2014. godine. EKS na dugoročne kredite plasirane ovom sektoru je sa decembarskog nivoa 2014. godine od 8,60% smanjena u junu 2015. godine na 8,43%. EKS na kratkoročne kredite u junu 2015. godine iznosila je 11,47% što je za 2,57 procentnih poena više u odnosu na decembar 2014. godine.

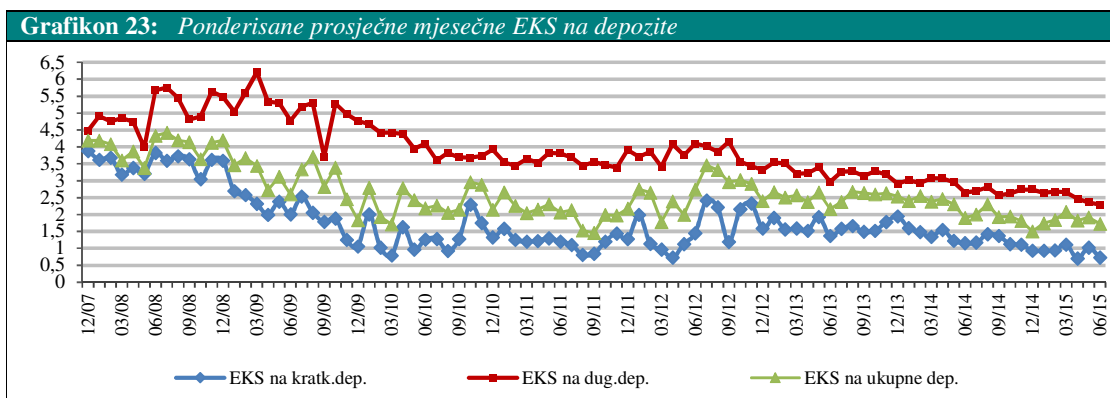
U odnosu na decembar 2014. godine, najznačajnije smanjenje EKS u junu 2015. godine zabilježeno je kod kratkoročnih kredita bankama i drugim finansijskim organizacijama (sa 7,23% na 5,15%), dok je najznačajnije povećanje zabilježeno kod kratkoročnih ostalih kredita (sa 8,36% na 12,45%).

Ponderisane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

³¹ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Tabela 32 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite													
OPIS	12/2013.		03/2014.		06/2014.		12/2014.		03/2015.		06/2015.		
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,94	1,95	1,31	1,34	1,13	1,15	0,92	0,93	1,10	1,11	0,72	0,73	
1.1. do tri mjeseca	1,92	1,92	1,06	1,07	0,94	0,95	0,42	0,42	0,27	0,27	0,27	0,27	
1.2. do jedne godine	1,99	2,01	1,60	1,65	1,59	1,62	1,94	1,97	1,38	1,40	1,26	1,28	
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	2,89	2,92	3,04	3,08	2,62	2,65	2,67	2,74	2,63	2,66	2,25	2,29	
2.1. do tri godine	2,58	2,61	2,68	2,72	2,55	2,58	2,40	2,48	2,42	2,45	2,21	2,26	
2.2. preko tri godine	4,24	4,28	3,94	3,98	2,83	2,84	3,41	3,43	3,23	3,25	2,33	2,33	
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,50	2,53	2,34	2,38	1,88	1,90	1,47	1,50	2,06	2,08	1,69	1,72	

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

Ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u junu 2015. godine je iznosila 1,72%, što predstavlja povećanje za 0,22 procentna poena u odnosu na nivo iz decembar 2014. godine.

Ponderisana EKS na kratkoročne depozite je u blagom padu, u junu 2015. godine je iznosila 0,73%, što je manje za 0,20 procentnih poena u odnosu na decembar 2014. godine.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite također bilježi pad u drugom kvartalu 2015. godine, iznosi 2,29%, što je manje za 0,45 procentnih poena u odnosu na decembar 2014. godine (12/2014:2,74%).

U junu 2015. godine banke su plaćale privredi veće kamatne stope na oročene depozite (2,42%) nego stanovništvu (1,75%).

Kod kratkoročnih depozita privrede ponderisana EKS u junu 2015. godine je iznosila 1,04%, što je nešto niže u odnosu na nivo iz decembra 2014. godine (12/2014:1,14%), ali je i dalje u blagoj prednosti u odnosu na EKS kod kratkoročnih depozita stanovništva. EKS kod dugoročnih depozita privrede u pravilu uvijek imaju veće stope u odnosu na stanovništvo, i u junu 2015. godine je iznosila 2,62%, što je za 0,48 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2014.godine.

Kod stanovništva, ponderisana EKS iznosi 1,75%, što je niže za 0,38 procentnih poena u odnosu na nivo iz decembra 2014. godine kada je iznosila 2,13%, a rezultat je pada EKS i kod kratkoročnih depozita (sa 1,08% na 0,87%), kao i kod dugoročnih (2,58% na 2,09%).

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po videnju, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli.

Tabela 33 : Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po videnju

O P I S	12/2013.		03/2014.		06/2014.		12/2014.		03/2015.		06/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,25	8,42	8,09	8,26	8,14	8,31	8,05	8,22	7,90	8,07	7,91	8,08
2. Ponderisane kam. stope na depozite po videnju	0,15	0,15	0,14	0,14	0,13	0,13	0,13	0,13	0,12	0,12	0,11	0,11

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa, za bankarski sektor u junu 2015. godine iznosila je 8,08% (pad od 0,14 procentnih poena u odnosu na decembar 2014. godine), a na depozite po videnju 0,11%, što je neznatno manje od nivoa iz decembra 2014. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unaprjeđenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog uticaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju također došla do izražaja sa izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog uticaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankarskog sistema nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

I narednih godina bankarski sektor u F BiH zadržao je dobre performanse u segmentu likvidnosnog rizika, osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, a najveće promjene dešavale su se u ročnoj strukturi izvora, prije svega depozita, zbog kontinuiranog smanjenja izloženosti prema matičnim grupacijama, čiji su depoziti kod nekoliko banaka u većinskom stranom vlasništvu bili osnovni izvor finansiranja za agresivni kreditni rast ostvaren u godinama do izbijanja krize. Takođe, prisutan je kontinuirani trend smanjenja obaveza prema stranim finansijskim institucijama-kreditorima, što je takođe dio procesa razduživanja.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni, te dobrom ročnom usklađenošću finansijske aktive i

obaveza. Ipak, zbog još uvijek prisutnog uticaja i djelovanja finansijske krize, te dužničke krize u eurozoni, koja se negativno reflektira na bankarske sisteme pojedinih evropskih zemalja i banke „majke“ banaka u F BiH, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Takođe, treba imati u vidu činjenicu da je uticaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obaveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priliva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih uticaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom periodu će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva obezbjeđenje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski krediti zajedno sa kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospijea.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospijea.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijea instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 06. 2015. godine najveće učešće od 74,6% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove³²) s učešćem od 6,6%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³³, sa prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon dužeg perioda poboljšanja (period prije krize), tokom 2010. godine došlo je do blagog pogoršanja, da bi u 2011. godini i 2012. godini došlo do pozitivnih kretanja (rasta učešća dugoročnih depozita), što se nastavilo i u 2013. godini, uz prisutnu stagnaciju u 2014. godini i blago poboljšanje u prvoj polovini 2015. godine.

- u 000 KM-

Tabela 34: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeu

DEPOZITI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	5.233.356	45,4	5.771.888	47,6	5.954.746	48,9	110	103
Do 3 mjeseca	365.229	3,2	279.332	2,3	99.608	0,8	76	36
Do 1 godine	668.142	5,8	701.041	5,8	676.986	5,6	105	97
1. Ukupno kratkoročni	6.266.727	54,4	6.752.261	55,7	6.731.340	55,3	108	100
Do 3 godine	3.541.354	30,7	3.437.563	28,3	3.437.459	28,3	97	100
Preko 3 godine	1.715.768	14,9	1.940.922	16,0	1.999.506	16,4	113	103
2. Ukupno dugoročni	5.257.122	45,6	5.378.485	44,3	5.436.965	44,7	102	101
UKUPNO (1 + 2)	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	12.168.305	100,0	105	100

Ukupni depoziti su u odnosu na kraj 2014. godine zadržani na približno istom nivou (povećani 0,3% ili 38 miliona KM), sa manjim promjenama u nivou depozita određenih sektora. Rast depozita zabilježen je kod sljedećih sektora: stanovništva za 5% ili 316 miliona KM, javnih preduzeća za 8% ili 70 miliona KM i nebankarskih finansijskih institucija za 8% ili 41 milion KM. S druge strane,

³² Subordinisani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³³ Prema preostalom dospijeu.

smanjeni su depoziti bankarskih institucija za 29% ili 258 miliona KM, vladinih institucija za 11% ili 90 miliona KM, neprofitnih organizacija za 7% ili 24 miliona KM, te privatnih preduzeća za neznatnih 1% ili 16 miliona KM. Depoziti stanovništva, s učešćem od 59%, su najveći sektorski izvor finansiranja banaka u F BiH. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću je relativno dobra, s učešćem kratkoročnih depozita od 55,3% i dugoročnih 44,7%, što je nešto bolje u odnosu na 31. 12. 2014. godine.

Blage promjene u ročnoj strukturi rezultat su neznatnog smanjenja kratkoročnih depozita za 0,3% ili 21 milion KM, najvećim dijelom kratkoročnih depozita bankarskih institucija za 244 miliona KM, vladinih institucija za 45 miliona KM i neprofitnih organizacija za 24 miliona KM, dok je rast zabilježen kod stanovništva za 240 miliona KM, nebankarskih finansijskih institucija 33 miliona KM, javnih preduzeća 12 miliona KM i privatnih preduzeća za šest miliona KM. Dugoročni depoziti blago su povećani za 1% ili 58 miliona KM, kao posljedica rasta depozita preko tri godine (za 3%), najviše sektora stanovništva, dok su depoziti do tri godine zadržani na približno istom nivou. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita i dalje dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva sa povećanjem učešća sa 67,1% na 67,8% i bankarskih institucija sa neznatnim smanjenjem učešća sa 9,4% na 9,0%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveće učešće od 72,4% imaju depoziti stanovništva, uz rast učešća od 0,7 procentnih poena, zatim depoziti javnih preduzeća 12,1%, uz povećanje učešća za 1,9 procentnih poena. U periodu preko tri godine najveće učešće od 59,9% imaju depoziti stanovništva uz povećanje učešća za 0,9 procentnih poena, a depoziti bankarskih institucija, s već duže vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju učešće od 19,4% (na kraju 2014. godine 20,5%; 2013. godine 25,6%; 2012. godine 33,0%; 2011. godine 46,9% i 2010. godine 60,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za period od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tabeli.

- u 000 KM-

Tabela 35: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	5.343.263	46,4	5.735.521	47,3	5.861.906	48,2	107	102
7- 90 dana	920.951	7,9	898.335	7,4	732.569	6,0	96	82
91 dan do jedne godine	2.126.249	18,5	2.193.643	18,0	2.235.049	18,4	103	102
1. Ukupno kratkoročni	8.390.463	72,8	8.827.499	72,8	8.829.524	72,6	105	100
Do 5 godina	3.002.846	26,1	3.150.040	26,0	3.186.280	26,2	105	101
Preko 5 godina	130.540	1,1	153.207	1,3	152.501	1,2	117	100
2. Ukupno dugoročni	3.133.386	27,2	3.303.247	27,2	3.338.781	27,4	105	101
UKUPNO (1 + 2)	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	12.168.305	100,0	105	100

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog učešća kratkoročnih depozita od 72,6%, iako je prisutan trend stagnacije u odnosu na kraj 2013. godine, sa blagim poboljšanjem u prvoj polovini 2015. godine. Kratkoročni depoziti su zadržani na istom nivou (rast od dva miliona KM), uz smanjenje učešća sa 72,8% na 72,6%, dok su dugoročni depoziti blago povećani, za 1% ili 36 miliona KM, uz povećanje učešća u ukupnim depozitima sa 27,2% na 27,4%. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,4% dugoročnih depozita i 26,2% ukupnih depozita), a smanjenje depozita sa preostalom ročnošću preko pet godina u posljednje dvije godine zaustavljeno je u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 miliona KM, uz zadržavanje na približno istom nivou u prvoj polovini 2015. godine. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,4 milijarde KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 30. 06. 2015. godine 2,1 milijarda KM, odnosno 39% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priliv finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inostranstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je u junu 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti³⁴. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uslova i saglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje sa dužim rokovima dospijeca. Sa 30. 06. 2015. godine tri banke su, nakon dobijene saglasnosti FBA, počele koristiti korektivni iznos (184 miliona KM), s napomenom da je još nekoliko banaka apliciralo za korištenje korektivnog iznosa. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji podsticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a efekti se očekuju u narednom periodu.

Međutim, supervizorska zabrinutost je takođe prisutna zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom periodu i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 36: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.06.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	1.175.825	10,8	1.210.806	10,8	1.280.416	11,1	103	106
Kratkoročni krediti	2.360.832	21,8	2.256.837	20,2	2.308.634	20,1	96	102
Dugoročni krediti	7.315.743	67,4	7.702.634	69,0	7.904.170	68,8	105	103
UKUPNO KREDITI	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	11.493.220	100,0	103	103

U prvj polovini 2015. godine dugoročni i kratkoročni krediti bilježe blagi porast, dugoročni su povećani za 3% ili cca 202 miliona KM, kratkoročni krediti za 2% ili 52 miliona KM, dok su dospjela potraživanja povećana za 6% ili 70 miliona KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje imaju dužnici banaka u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 64% se odnosi na privatna preduzeća, 34% stanovništvo i 2% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 85% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 51%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 70,5% što je za 1,3 procentna poena više u odnosu na kraj 2014. godine, a u prvih šest mjeseci 2015. godine imali su

³⁴Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46 /14).

blagi rast od 3%. Novčana sredstva su smanjena za 6% ili 277 miliona KM, a njihovo učešće, u odnosu na kraj 2014. godine, smanjeno je sa 28,2% na 26,3%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli.

- u % -

Tabela 37: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2013.	31.12.2014.	30.06.2015.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³⁵ / ukupna aktiva	28,9	28,5	26,8
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	50,6	49,1	46,4
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	67,9	69,3	69,2
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³⁶	86,4	84,9	87,5
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ³⁷	85,3	83,9	86,8

Sa 31. 12. 2014. godine pokazatelji su bili na približno istom nivou kao i na kraju 2013. godine, dok su u prvoj polovini 2015. godine blago pogoršani, zbog smanjenja novčanih sredstava, blagog rasta kredita, približno istog nivoa depozita i smanjenja uzetih kredita.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2013. godini, nakon pogoršanja u 2012. godini, poboljšan (sa 88,1% na 86,4%), a isti trend je nastavljen i u 2014. godini i sa 31. 12. 2014. godine pokazatelj je iznosio 84,9%. Sa 30. 06. 2015. godine, pokazatelj je pogoršan zbog blagog rasta kredita, uz neznatan rast depozita i smanjenje uzetih kredita i iznosi 87,5%. Kod deset banaka pokazatelj je viši od 85% (kritični nivo). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajno učešće kapitala), a s druge strane, visokog učešća kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, u on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja nivoa likvidnosti, te poboljšaju prakse za upravljanje izvorima sredstava, kako bi se osigurale zadovoljavajuće pozicije likvidnosti.

Banke su u 2015. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obavezna rezerva kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01. 10. 2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računima rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 10% (do 10. 06. 2014. godine 20%) u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 5% (do 10. 06. 2014. godine 10%) prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

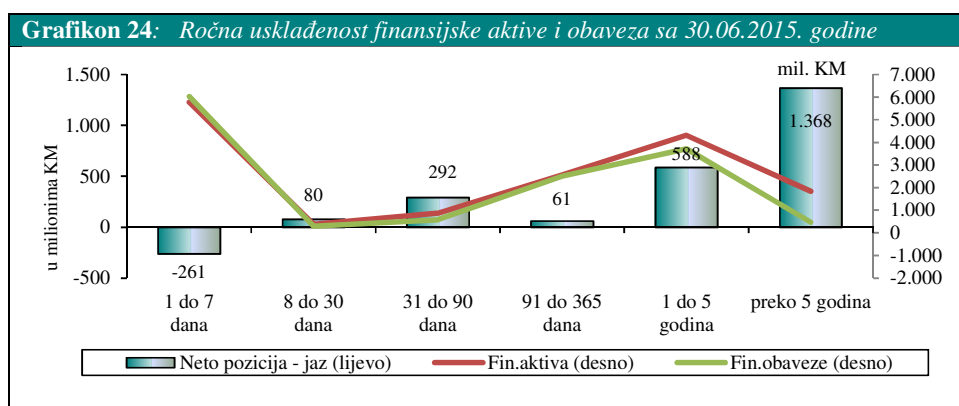
³⁵ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³⁶ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁷ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

Tabela 38: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
1	31.12.2013.	31.12.2014.	30.06.2015.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.722.887	4.060.671	4.114.274	109	101
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.423.657	3.797.970	3.986.360	111	105
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	5.887.967	6.351.607	6.611.920	108	104
4.Iznos obaveze ³⁸ :					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	1.177.593	635.161	661.192	54	104
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	588.798	317.580	330.596	54	104
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek ³⁹					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.545.294	3.425.510	3.453.082	135	101
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.834.859	3.480.390	3.655.764	123	105

Ukoliko se posmatra ročna usklađenost preostalih dospjeća ukupne finansijske aktive⁴⁰ i obaveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2014. godine.

Sa 30. 06. 2015. godine kratkoročna finansijska aktiva banaka u iznosu od 9,6 milijardi KM bila je veća za 172 miliona KM od kratkoročnih obaveza. U odnosu na kraj 2014. godine, kada je pozitivni jaz iznosio 202 miliona KM, to je smanjenje od 30 miliona KM ili 14,8%, a koeficijent pokrivenosti od 101,8% je i dalje na zadovoljavajućem nivou.

Kratkoročna finansijska aktiva je zadržana na približno istom nivou, dok su kratkoročne finansijske obaveze blago povećane za 0,3% ili 28 miliona KM. U okviru kratkoročne finansijske aktive smanjenje od 6,1% ili 277 miliona KM zabilježeno je kod novčanih sredstava, dok je najveće povećanje od 3,2% ili 135 miliona KM zabilježeno kod neto kredita, 46,3% ili 43 miliona KM kod vrijednosnih papira koji se drže do dospjeća i 80,7% ili 41 milion KM kod novčanih pozajmica datih drugim bankama. Finansijska aktiva preostalog roka dospjeća preko jedne godine je povećana za 2,6% ili 156 miliona KM, najviše kao posljedica povećanja kredita za 3% ili 177 miliona KM.

³⁸ U čl.1 Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Sl.novine F BiH“, br. 46/14) smanjen je procenat održavanja prosječnog dekadnog minimuma likvidnosti sa 20% na 10% i visine dnevnog minimuma novčanih sredstava sa 10% na 5%.

³⁹ Promjene u indexima na pozicijama 4.1., 4.2., 5. i 6. su rezultat izmjene navedene u prethodnoj napomeni.

⁴⁰ Finansijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

Obaveze sa rokom dospijeaća do jedne godine (9,4 milijarde KM), povećane su za 0,3% ili 28 miliona KM, kao rezultat povećanja ostalih finansijskih obaveza za 69,5% ili 119 miliona KM, neznatnog povećanja depozita za dva miliona KM, smanjenja obaveza po uzetim kreditima za 19,4% ili 70 miliona KM i subordinisanih dugova za 85,2% ili 23 miliona KM. Obaveze s rokom dospijeaća preko jedne godine (4,2 milijarde KM) povećane su 0,7% ili 30 miliona KM.

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijeaća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴¹.

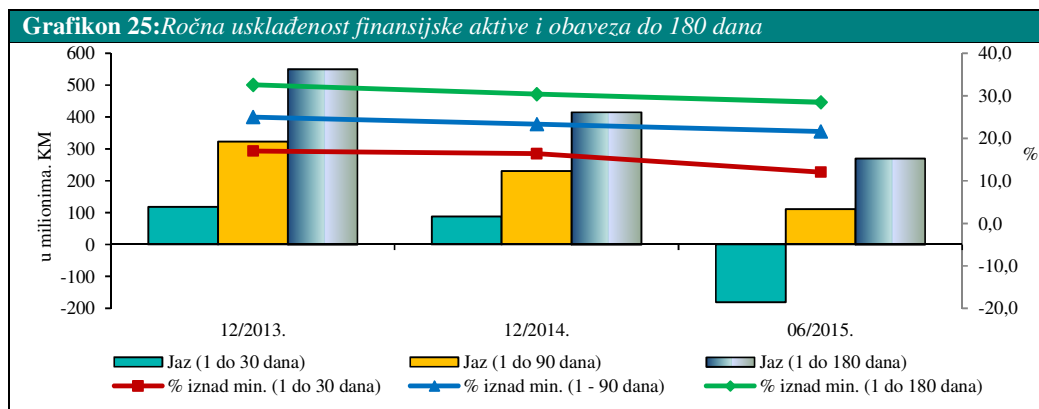
- u 000 KM -

Tabela 39: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2013.	31.12.2014.	30.06.2015.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.924.526	6.303.761	6.152.366	106	98
2. iznos finansijskih obaveza	5.806.822	6.215.782	6.333.203	107	102
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	117.704	87.979	-180.837	78	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,0%	101,4%	97,1%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	17,0%	16,4%	12,1%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.809.340	7.132.287	7.023.364	105	98
2. iznos finansijskih obaveza	6.485.914	6.901.893	6.911.864	106	100
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	323.426	230.394	111.500	71	48
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,0%	103,3%	101,6%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	25,0%	23,3%	21,6%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.812.974	8.062.506	8.012.831	103	99
2. iznos finansijskih obaveza	7.263.293	7.647.885	7.742.348	105	101
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	549.681	414.621	270.483	75	65
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,6%	105,4%	103,5%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	32,6%	30,4%	28,5%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 06. 2015. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

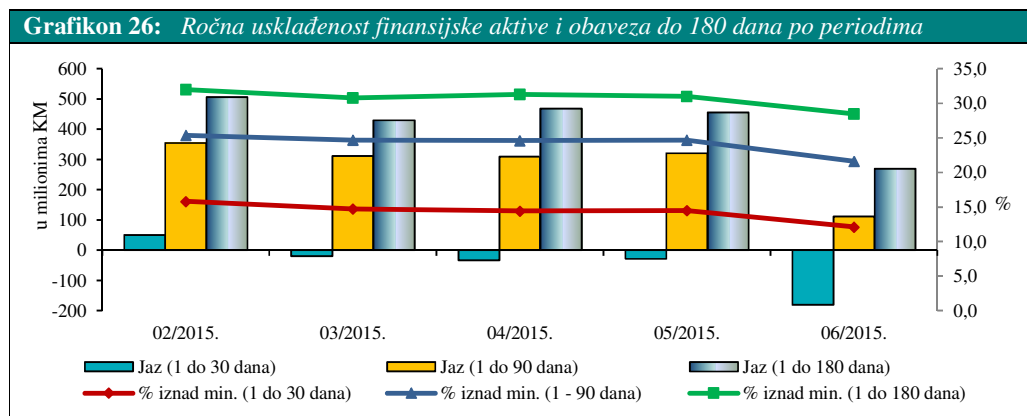
⁴¹ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospijeaća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijeaća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospijeaća do 90 dana u plasmane s rokom dospijeaća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospijeaća do 180 dana u plasmane s rokom dospijeaća do 180 dana.

Sa 30. 06. 2015. godine finansijska aktiva u prvom intervalu do 30 dana bila je manja od finansijskih obaveza, zbog smanjenja finansijske aktive po osnovu smanjenja novčanih sredstava i povećanja finansijske pasive po osnovu ostalih finansijskih obaveza. U drugom i trećem intervalu finansijska aktiva bila je veća od finansijskih obaveza zbog manjeg povećanja finansijskih obaveza i pored smanjenja finansijske aktive po osnovu smanjenja novčanih sredstava, a ostvareni procenti ročne usklađenosti i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 12,1%, u drugom za 21,6% i u trećem intervalu za 28,5%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza u periodu februar-juni 2015. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim procentima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankarskog sistema u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te oplate dospjelih kreditnih obaveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priliva likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴² kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke⁴³.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 06. 2015. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 9,7% ili 1,6 milijardi KM (na kraju 2014. godine 11,4% ili 1,8 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 43,5% ili 7,1 milijardu KM (na kraju 2014. godine 44,2% ili 7,1 milijarda KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

⁴² "Službene novine F BiH", br. 48/12 – Prečišćeni tekst.

⁴³ Članom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

-u milionima KM-

Tabela 40: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno) ⁴⁴										
Opis	31.12.2014.				30.06.2015.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	961	12,7	1.385	16,7	664	8,8	1.130	13,6	69	82
2. Krediti	38	0,5	41	0,5	31	0,4	33	0,4	82	80
3. Krediti s val. klauzulom	6.294	82,9	6.438	77,8	6.557	87,0	6.707	80,9	104	104
4. Ostalo	295	3,9	409	5,0	282	3,8	427	5,1	96	104
Ukupno (1+2+3+4)	7.588	100,0	8.273	100,0	7.534	100,0	8.297	100,0	99	100
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.363	72,5	5.975	74,4	5.316	71,9	6.026	74,2	99	101
2. Uzeti krediti	949	12,8	954	11,9	864	11,7	866	10,7	91	91
3. Dep. i kred. s val.klauz.	882	11,9	882	11,0	1.018	13,8	1.018	12,5	115	115
4. ostalo	209	2,8	216	2,7	198	2,6	209	2,6	95	97
Ukupno (1+2+3+4)	7.403	100,0	8.027	100,0	7.396	100,0	8.119	100,0	100	101
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	78		78		69		86			
2. Pasiva	50		109		70		117			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	212		216		138		146			
%	12,0%		12,2%		7,3%		7,8%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	18,0%		17,8%		22,7%		22,2%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi⁴⁵ dominantno je učešće EURO od 61,4%, što je niže od učešća 31. 12. 2014. godine (70,5%), zbog smanjenja nominalnog iznosa sa 1,29 milijardi KM na jednu milijardu KM. Učešće EURO u obavezama od 89,8% je nešto niže nego na kraju 2014. godine, uz pad nominalnog iznosa za 143 miliona KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditu) i obaveza⁴⁶, koji je posebno značajan u aktivi (80,9% ili 6,7 milijardi KM), što je nešto više nego na kraju 2014. godine (77,8% ili 6,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 19,2% ili 1,6 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 11,8% ili jedna milijarda KM i ostale valute 7,4% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2014. godine ostale stavke u EURO imale su učešće od 15,6% ili 1,29 milijardi KM). Od ukupnih neto kredita (10,3 milijarde KM), cca 65,0% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (97,8%).

Na strani izvora, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,1 milijarda KM) najveće učešće od 78,6% ili 6,4 milijarde KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti, (na kraju 2014. godine učešće obaveza u EURO bilo je 81,2% ili 6,5 milijardi KM), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza minimalan, ali nešto viši u odnosu na kraj 2014. godine, i iznosi 12,5% ili jednu milijardu KM.

⁴⁴ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁵ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, finansijska aktiva se do 31.12.2011. godine iskazivala po neto principu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se sa prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki finansijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011. godine, iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze.

⁴⁶ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditu) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema F BiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u prvoj polovini 2015. godine kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30. 06. 2015. godine dugu deviznu poziciju imalo je 14 banaka, a kratku poziciju tri banke. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 7,8% ukupnog osnovnog kapitala banaka, što je za 22,2 procentna poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, kao i ukupna, iznosila je 7,3% što je za 22,7 procentnih poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u periodu provođenja reformi je dostigao zavidan nivo i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio finansijskog i ukupnog ekonomskog sistema F BiH. Naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktuelnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi podsticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

U cilju dodatnog jačanja otpornosti banaka u Federaciji BiH na potencijalno moguće oštrije krizne situacije, FBA je u maju 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti. Novom Odlukom su, osim kvantitativnog i strukturalnog jačanja regulatornih zahtjeva za kapital, uvedeni i dodatni kapitalni zahtjevi: kapitalna poluga 6%, konzervacioni tampon za pokriće povećanih gubitaka za slučaj krize (u visini 2,5%). U skladu sa novom Odlukom, FBA u slučaju potrebe može posebnom odlukom propisati i druge specifične tampone za protucikličnu zaštitu i sistemski rizik, koje bi morao činiti osnovni kapital iznad minimalnog propisanog.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, FBA je u junu 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji podsticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a efekti se očekuju u narednom periodu.

U 2014. godini FBA je, također, donijela podzakonske akte vezano za primjenu Zakona o zaštiti žiranata u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga u Federaciji Bosne i Hercegovine, čime se zaokružio regulatorni okvir za adekvatnu primjenu navedenih Zakona.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevazilaženje i ublažavanje uticaja posljedica globalne finansijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;

- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i kontrolama na licu mjesta, sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
  - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
  - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
  - nastaviti sa kontinuiranim pojačanim nadzorom nad bankama u kojima su utvrđene značajne slabosti u upravljanju kreditnim rizicima;
  - nastaviti sa detaljnijim pregledom kvaliteta aktive kod banaka koje bilježe značajne nadprosječne stope kreditnog rasta;
  - unapređivati alat „Sistem ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije finansijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
  - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijeđivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
  - nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primjenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata,
- raditi na izradi nove podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva, kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji, a u skladu sa usvojenom Strategijom za uvođenje Bazela III i Akcionim planovima za realizaciju navedene Strategije;
- nastaviti raditi na unapređenju i jačanju kapaciteta za efikasnu bankarsku superviziju;
- aktivno raditi na realizaciji preporuka FSAP misije (programa procjene finansijskog sektora) koji se odnose na bankarsku superviziju;
- kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- zajedno sa drugim nadležnim institucijama članicama Stalnog odbora za finansijsku stabilnost BiH (SOFS), nastaviti vršiti nadzor nad sistemskim rizicima i raditi na unapređenju okvira za upravljanje krizom i pregledati i redovno ažurirati plan za vanredne situacije u sklopu pripreme za krizu;
- nastaviti i unapređivati saradnju na bilateralnoj osnovi sa bankarskim regulatorima, odnosno supervizorskim institucijama drugih država u kojim je sjedište bankarskih grupacija prisutnih u F BiH, na osnovu potpisanih Memoranduma o razumijevanju-MoU (Austrija, Slovenija Turska, Hrvatska i dr.);
- aktivno raditi na uspostavljanju saradnje i potpisivanju MoU sa nadležnim bankarskim regulatornim tijelima sa kojima još nisu potpisani MoU (Italije, Njemačke i Rusije);
- nastaviti saradnju sa ECB-om i EBA-om u pravcu potpisivanja međusobnih memoranduma i razmjene informacija u nadzoru banaka, te sa međunarodnim finansijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.;
- unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, stručne rasprave u izradi nove podzakonske regulative, organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;
- nastaviti i unapređivati saradnju sa eksternim revizorima banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije na osnovu zaključka Upravnog odbora.

Takođe je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije u cilju podsticanja privrednog razvoja BiH i približavanju EU;
- kreiranju i dogradnji regulative za finansijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama i zakonskog okvira za sanaciju i rješavanje problematičnih banaka;
- jačanju okvira mehanizama zaštite finansijskog sektora i upravljanja krizom, jačanju uloge Stalnog odbora za finansijsku stabilnost BiH, unapređenju koordinacije između članica SOFS-a i uvođenju makroprudencijalnih analiza, alata i politika i dr.
- uspostavljanju okvira za finansijsko restruktuiranje i konsolidaciju privrednih subjekata;
- uspostavljanju efikasnog okvira za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba i dr.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;
- kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika;
- unapređenju svojih sistema upravljanja rizicima, a posebno kreditnim rizikom,
- uvođenju ili unapređenju sistema ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfolia i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- jačanju sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- pripremi i ažuriranju svojih planova za izvanredne odnosno krizne situacije i planova oporavka;
- uspostavi i unapređenju stres testova na moguće scenarije kriznih situacija i njihov uticaj na poslovanje banke, a posebno kapital, kreditni rizik i rizik likvidnosti, a unutar toga posebno na ročnu usklađenost;
- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- aktivno učešće u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca, finansijskoj konsolidaciji privrednih društava;
- unapređenju transparentnosti i objavljivanja informacija;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiradata;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinostvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-74-2/15
Sarajevo, 01.09.2015. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilans stanja banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 3.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 4.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 5.....	Izveštaj o klasifikaciji aktive i vanbilansnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Bilans uspjeha banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 7.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 8.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.06.2015.godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	070/340-341, fax:036/444-235	DRAGAN KOVAČEVIĆ
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva br. 25.	033/586-870, fax:586-880	MIRZA HUREM
8	NLB BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	SENAD REDŽIĆ
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/724-930, fax: 668-952	SALKO SELMAN
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	IVAN VLAHO
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	MIRZET RIBIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRILOG 2

**BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA
AKTIVNI PODBILANS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	30.06.2015.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.417.898	4.560.234	4.283.174
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	627.016	618.460	850.817
1b	Kamatonski računi depozita	3.790.882	3.941.774	3.432.357
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	381.909	586.704	618.422
3.	Plasmani drugim bankama	51.960	50.836	98.437
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	10.852.400	11.170.277	11.493.220
4a	Kreditni	9.676.527	9.959.429	10.212.765
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	48	42	39
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	1.175.825	1.210.806	1.280.416
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca	180.604	214.585	229.772
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	476.199	491.740	492.873
7.	Ostale nekretnine	36.786	34.120	37.161
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	23.762	23.135	22.952
9.	Ostala aktiva	252.122	241.737	261.780
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.227.090	1.222.838	1.228.646
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.163.928	1.160.481	1.171.350
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	61.162	62.357	57.296
11.	UKUPNA AKTIVA	15.446.550	16.150.530	16.309.145
	O B A V E Z E			
12.	Depoziti	11.523.849	12.130.746	12.168.305
12a	Kamatonski depoziti	9.363.284	9.360.082	9.302.870
12b	Nekamatonski depoziti	2.160.565	2.770.664	2.865.435
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	1.577	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	1.577	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka			
15.	Obaveze prema vladi			
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.039.381	1.026.503	968.692
16a	sa preostalim rokom dospijeca do jedne godine	212.485	359.866	290.024
16b	sa preostalim rokom dospijeca preko jedne godine	826.896	666.637	678.668
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	166.889	156.233	110.906
18.	Ostale obaveze	406.909	417.395	528.098
19.	UKUPNE OBAVEZE	13.138.605	13.731.027	13.776.151
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	11.959	11.959	11.709
21.	Obične dionice	1.196.633	1.221.591	1.252.180
22.	Emisiona ažia	136.485	136.485	132.667
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	88	88
22b	na obične dionice	128.065	136.397	132.579
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	649.879	618.214	689.791
24.	Kursne razlike			
25.	Ostali kapital	-2.745	115.520	130.913
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.307.945	2.419.503	2.532.994
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.446.550	16.150.530	16.309.145
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	661.321	638.913	713.831

UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA

16.107.871

16.789.443

17.022.976

PRILOG 3

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANSIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 30.06.2015. godine**

u 000 KM

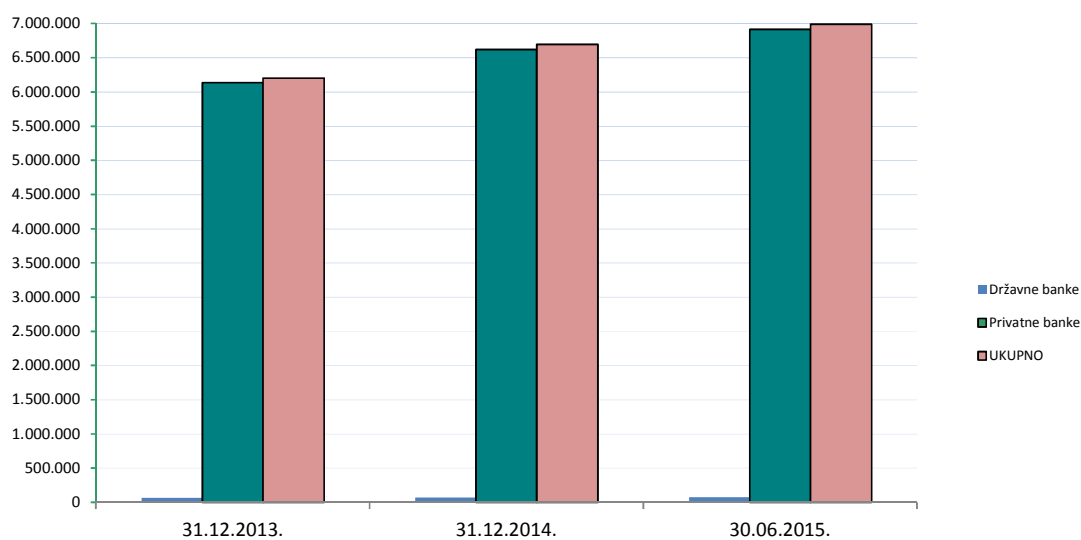
R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	227.134	1,39%	186.096	1,62%	116.269	0,96%	2.624
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	666.378	4,09%	447.979	3,90%	435.205	3,58%	1.411
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	923.268	5,66%	615.214	5,35%	630.452	5,18%	-1.028
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	1.554.684	9,53%	1.182.177	10,29%	1.087.303	8,94%	13.105
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	196.264	1,20%	96.465	0,84%	139.025	1,14%	573
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	78.232	0,48%	43.436	0,38%	52.499	0,43%	300
7	Moja banka d.d. Sarajevo	200.585	1,23%	144.260	1,26%	170.572	1,40%	112
8	NLB banka d.d. Tuzla	922.275	5,65%	688.449	5,99%	748.326	6,15%	4.483
9	Privredna Banka d.d. Sarajevo	153.809	0,94%	105.094	0,91%	127.433	1,05%	65
10	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	409.561	2,51%	346.970	3,02%	260.975	2,14%	26
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	3.668.607	22,49%	2.282.292	19,86%	2.847.941	23,40%	51.581
12	Sberbank BH d.d. Sarajevo	1.007.286	6,18%	880.890	7,66%	750.677	6,17%	3.838
13	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	1.059.733	6,50%	867.243	7,55%	866.291	7,12%	9.937
14	Union banka d.d. Sarajevo	322.615	1,98%	131.263	1,14%	257.938	2,12%	249
15	UniCredit bank d.d. Mostar	4.079.377	25,01%	2.852.183	24,82%	3.095.655	25,44%	41.444
16	Vakufska banka d.d. Sarajevo	237.411	1,46%	178.203	1,55%	200.920	1,65%	192
17	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	601.926	3,69%	445.006	3,87%	380.824	3,13%	2.000
	UKUPNO	16.309.145	100%	11.493.220	100%	12.168.305	100%	130.912

PRILOG 4

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2013.	31.12.2014.	30.06.2015.
Državne banke	65.179	73.072	75.903
Privatne banke	6.135.711	6.618.891	6.913.894
UKUPNO	6.200.890	6.691.963	6.989.797

PRILOG 5

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.06.2015. godine**

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANSE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.096.078	185.403	19.869	5.067	2.217	2.308.634
2.	Dugoročni krediti	6.945.874	528.430	237.989	106.944	26.116	7.845.353
3.	Ostali plasmani	219.183	924	15	158	1.867	222.147
4.	Obračunata kamata i naknada	37.190	4.670	1.753	5.530	26.534	75.677
5.	Dospjela potraživanja	47.218	32.275	19.924	355.388	799.084	1.253.889
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama		100	155	310	25.962	26.527
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	380.165	5.380	1.073	10.235	32.825	429.678
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	9.725.708	757.182	280.778	483.632	914.605	12.161.905
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	191.147	64.062	70.517	284.539	914.605	1.524.870
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	119.899	45.049	94.455	237.328	731.940	1.228.671
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	109.889	40.563	17.672	83.383	183.962	435.469
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	80.082	26.170	22.708	79.907	70.226	279.093
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						215.004
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovod. vrijednost)						5.375.909
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						17.537.814

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANAOBEZBJEĐENIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.303.213
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	869.490
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	510.385
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	3.455
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	12.969
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	102.685
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitovani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja obezbjeđena njihovim безусловnim garancijama plativim na prvi poziv	573.712
	UKUPNO pozicija 14	5.375.909
8a.	Iznos plasmana obezbjeđenih novčanim depozitima	168.355

PRILOG 5A

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.06.2015. godine

- KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	VANBILANSNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	370.443	40.593	4.109	300	328	415.773
2.	Činidbene garancije	526.672	100.946	1.952	5.567	331	635.468
3.	Nepokriveni akreditivi	44.554	344	145			45.043
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.457.806	60.801	1.120	548	1.165	1.521.440
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	17.105	298		1	146	17.550
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.416.580	202.982	7.326	6.416	1.970	2.635.274
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	47.363	12.570	1.481	3.565	1.970	66.949
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	22.119	2.356	1.112	3.114	997	29.698
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	29.590	10.905	1.031	721	969	43.216
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	24.332	8.832	1.325	1.324	828	36.641
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						6.587
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						163.741
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						2.799.015
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjedenih novčanim depozitom						48.437
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita sa klauzulom o bezuslovnom otkazivanju						389.327

PRILOG 6

BILANS USPJEHA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	30.06.2013.	30.06.2014.	30.06.2015.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	1.026	2.489	647
2)	Plasmani drugim bankama	944	1.217	945
3)	Kredit i poslovi lizinga	351.026	346.714	342.837
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelje)a	3.796	3.644	3.371
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	184	646	36
6)	Potra`ivanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	0	0	1
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	32.301	31.765	32.559
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	389.277	386.475	380.396
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	104.333	98.178	87.946
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	112	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	11.607	10.183	7.721
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	4.494	5.683	4.268
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	1.438	1.362	821
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	121.984	115.406	100.756
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	267.293	271.069	279.640
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	19.106	19.405	22.390
b)	Naknade po kreditima	3.195	3.328	3.648
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	12.102	12.351	11.921
d)	Naknade za izvršene usluge	92.436	99.096	105.980
e)	Prihod iz poslova trgovanja	2.499	445	112
f)	Ostali operativni prihodi	23.501	22.963	25.742
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	152.839	157.588	169.793
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz.aktive, rezerviranja za potenc.obaveze i ost.vrijed.usklad	54.397	66.088	37.696
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	35.501	37.371	38.757
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	89.898	103.459	76.453
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plata i doprinosa	121.419	122.503	120.517
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	76.433	72.377	71.614
3)	Ostali operativni troškovi	46.276	44.979	49.898
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	244.128	239.859	242.029
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	334.026	343.318	318.482
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	91.919	94.701	131.979
5.	GUBITAK	5.813	9.362	1.028
6.	POREZI	3.531	0	39
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	116	0	0
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA.	0	0	0
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	88.504	94.701	131.940
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	5.813	9.362	1.028
11.	FINANSIJSKI REZULTAT 9.-10.	82.691	85.339	130.912

PRILOG 7

IZVJEŠTAJ O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U FBiH - AKTIVNI BILANS

u 000 KM

R.br	O P I S	31.12.13.	31.12.14.	30.06.15.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dion. kap. iz osnova nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumul. dionica izdatih po osnovu novč. uplata u dionički kap.	1.188.094	1.217.909	1.248.368
1.2.	Dion. kap. iz osnova nom. iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumul. dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dion. kap.	12.550	12.550	12.431
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	132.667
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	206.809	106.051	117.788
1.5. ¹	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon opozivanja na osnovu odluke skupštine banke		409.634	418.058
1.6. ¹	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine		108.756	141.713
1.5. ²	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	362.349		
1.6. ²	Zadržana - neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	248.901		
1.a.	UKUPNO(od 1.1 do 1.6)	2.155.188	1.991.385	2.071.025
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	112.610	122.705	141.673
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	140.445	50.868	1.028
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih(trezorskih) dionica u posjedu banke	156	81	81
1.10. ¹	Iznos nematerijalne imovine u skladu sa primjenjivim računovodstvenim okvirom	41.418	41.873	45.564
1.11. ¹	Iznos odloženih poreskih sredstava		2.780	2.821
1.12. ¹	Iznos negativnih revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promjene fer vrijednosti imovine		1.282	758
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	294.629	219.589	191.925
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.860.559	1.771.796	1.879.100
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dion. kap. iz osnova nominalnog iznosa trajnih prioritetnih kumulativnih dionica izdatih po osnovu novčanih uplata u dionički kap.	3.091	3.091	3.090
2.2.	Dion. kap. iz osnova nominalnog iznosa trajnih prioritetnih kumul. dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dionički kap.	0	0	0
2.3.	Iznos opštih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	215.083	229.895	238.510
2.4. ¹	Iznos pozitivnih revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promjene fer vrijednosti imovine		23.703	17.678
2.4. ²	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene od strane eksternog revizora	71.984		
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6. ³	Iznos subordinisanih dugova	165.473	154.814	109.487
2.7. ³	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8. ³	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.416	1.419	1.419
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	457.047	412.922	370.184
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih lica koji prelazi 5% visine Osnovnog kapitala banke	2.844	1.678	1.678
3.3.	Potraž. od dionič. koji posjed. znač. glas. pravo u banci odobrena od banke suprotno odredb. Zakona, prop. FBA i posl. polit. banke	0	1.509	754
3.4.	Velika izlaganja banke kred. riziku prema dioničarima sa značajnim glas. pravom u banci izvršena bez prethodne saglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	156.866	199.890	224.361
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	159.710	203.077	226.793
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	2.157.896	1.981.641	2.022.491
B.³	RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	10.998.977	11.394.469	11.655.912
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	981.318	982.250	976.734
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.³	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	11.980.295	12.376.719	12.632.646
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	18,0%	16,0%	16,0%

¹ Opis pozicije je važeći od 30.09.2014. godine

² Opis pozicije je važeći do 30.06.2014. godine

³ Opis pozicija važe od 30.09.2014. godine, a stari opisi bili su:

1.10. Iznos nematerijalne imovine: patenti, licence, koncesije, ulaganja u: istraživanje tržišta, trgovačko ime, trgovačke znak te goodwill i sl.

2. 6. Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala

2. 7. Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala

2. 8. Iznos stavki - obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje

B. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA; E. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (B+C+D)

PRILOG 8

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2013.	31.12.2014.	30.06.2015.
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	64	64	63
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	279	312	325
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	517	513	505
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	528	521	534
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	164	164	153
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	71	75	77
7	Moja banka d.d.Sarajevo	156	142	144
8	NLB banka d.d. Tuzla	442	430	447
9	Privredna Banka d.d Sarajevo	177	164	167
10	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	333	291	274
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	1.531	1.478	1.414
12	Sberbank BH d.d. Sarajevo	411	435	431
13	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	462	475	481
14	Union banka d.d. Sarajevo	200	202	194
15	UniCredit bank d.d. Mostar	1.262	1.216	1.222
16	Vakufska banka d.d. Sarajevo	225	231	225
17	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	229	247	255
	UKUPNO	7.051	6.960	6.911